

L I E T U V I U
DIENOS

DAKTARAS ALBERTAS GERUTIS

LITHUANIAN DAYS
SEPTEMBER 1985

1985 M. RUGSĖJO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, Ca 90029
Telefonas: 664-2919

1985, Rugsėjis Nr. 7 (357)
September, 1985 No. 7 (357)

Eina XXXV metai
Volume XXXV

“LIETUVIŲ DIENOS” YRA SUJUNGTO SU “KALIFORNIJOS LIETUVIU”, LEISTU 1946-49 M.
“LITHUANIAN DAYS” IS COMBINED WITH
“CALIFORNIA LITHUANIAN,” PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
Arūnas Barkus, MS
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from “Lithuanian Days”
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, neaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku

Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

“LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.”

Atskiro nr. kaina \$2.00 Single Copy \$2.00
Prenumerata \$20.00 metams Kanadoje \$25.00
Subscription \$20.00 Per Year Canada \$25.00
Garbės prenumerata / Honorary Subscription \$35.00
“Second Class Postage Paid at Los Angeles, CA”

FRONT COVER

ALBERTAS GERUTIS

Foreign service officer, born in Riga on July 21, 1905. He studied law at the Universities of Kaunas, Berlin and Bern, where he was awarded a doctorate in 1933. In 1924-32 he worked for the Lithuanian Information Agency (ELTA) in Kaunas and Berlin, and in 1933-35 he was press officer at the office of the Governor of Klaipėda. Gerutis joined the Foreign Ministry in 1936 and was appointed secretary to the Lithuanian delegation at the League of Nations, Geneva, the following year. In 1940-46 he was with the Lithuanian Legation in Bern where he was in charge of informing the press about Lithuania. Since 1954 he has been Counselor of the Legation responsible for Lithuanian interests in Switzerland and West Germany. In 1946 Gerutis established the Lithuanian Bibliographic Archives in Bern. The latter, still run by him, contain a collection of about 2500 works about Lithuania and Eastern Europe. Gerutis has written widely about the Baltic countries in the Swiss press. His published works are: *Die staatsrechtliche Stellung des Staatshauptes in Litauen, Lettland und Estland*, 1933 (diss.); *Kleinstaatliches Schicksal zwischen Russland und Deutschland*, 1943, *Die baltischen Probleme*, 1944; *Gedanken zur sowjetischen Russifizierungspolitik im Baltikum* (Acta Baltika, 1965). He is also editor of the book *Lithuania 700 Years*, New York, 1969.

(From Encyclopedia Lituanica)

BACK COVER

“Žvaigždyno dvynukai” (Gemini) fontanas iš akmens, prie Šv. Marijos ligoninės, Apple Valley, California, skulpt. Jurgio Šapkus. Apie dailininką Jurgį Šapkų pasiskaitykite Jono Skiriaus straipsnelyje anglų kalbos skyriuje ?? pusl.

The stone Fountain of Gemini at St. Mary's Hospital in Apple Valley, California by sculptor-artist Jurgis Šapkus. Jurgis Šapkus is discussed by Jonas Skirius in an article in the English Section on page 18.

LIETUVIŲ DIENU METINIS PIKNIKAS

įvyks

rugsėjo mėn. 15 d.

Šv. Kazimiero

parapijos salėje

Nuo 12:15 val. bus duodami

valgiai ir gėrimai

Dovanų traukimas bus 4 val.

Jei negalėtumėte atvykti į pikniką malonėkite loterijos knygutes prisiųsti į redakciją:

LIETUVIŲ DIENOS

4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Kol šaltinis gyvas.....	3
Vytautas Plukas	
Daktaras Albertas Gerutis.....	4
V. Bac.	
Juozas Stempužis—visuomenininkas.....	7
Povilas Gaučys	
Naujausioji Katalonų poezija.....	8
Iš Katalonų poezijos—išvertė P. Gaučys.....	9
A. Drilinga	
Linksma ne tik šią naktį.....	10
Lietuvių teisių gynybos fronte.....	12
V. Volertas	
Lietuvių išeivijos kultūros klausimais.....	13
V. Bacevičius	
Clevelando lietuvių veikla.....	14
V. Bacevičius	
Kun. G. Kijausko sukaktis.....	15

ENGLISH SECTION

Dr. C. Kazys Bobelis	
Lithuania Rejects the Soviet Union Claims.....	16
John Skirius	
Jurgis Šapkus.....	18
The “Evil Empire” and the Baltic States.....	20
Dr. Jonas Balys	
Letter to the Editor.....	20
Septuagenarian Sentenced in Lithuania.....	21

Premijos Govėdai ir Lingertaitienei

Jav LB Kultūros Tarybos 1984 metų chorinių kompozicijų konkurso jury komisija skelbia premijų laimėtojus.

Koncertinės kompozicijos \$500 premija paskirta Aldonai Lingertaitienei už chorinę dainą “Po sunkių valandų.” Žodžiai Bernardo Brazdžionio.

Religinės kompozicijos \$500 premija paskirta Jonui Govėdai už kalėdinę giesmę “Žemėn taiką nešu.” Žodžiai kun. Stasio Ylos.

Jury komisiją sudarė muz. Rita Kliorienė, prof. Dr. Edwin London ir prof. Andrius Kuprevičius. Premijų mecenatas Lietuvių Fondas.

Visos konkursui atsiųstos kompozicijos saugomos pas prof. Andrių Kuprevičių, 2166 N. St. James Pkwy., Cleveland Heights, Ohio 44106. Telefonas (216) 321-1710.

GAUTOS KNYGOS PAMINĖTI

Lietuviškų knygų klubas Chicagoje, prisiuūntė paminėjimui dvi knygas.

Broniaus Aušrota “Sunkūs sprendimų metai,” 238 psl. minkštais viršeliais, kaina \$8, kietais viršeliai \$12.

Juljos švabaitės premijuotas romanas “Stikliniai ramentai,” 264 psl., minkštais viršeliais. Kaina \$9.

KOL ŠALTINIS GYVAS

Rūpinamės kultūrine veikla ir gyvaisiais lietuviškos kultūros reikalais. Kol gyvuoja teatrai, chorai, ansambliai, sambūriai tebėra aktyvūs, tol gyvename ne dvasinėje dykumoje; kol spauda - laikraščiai, žurnalai išeina, literatūros ir meno knygos pasirodo, nesame atskirti nuo lietuviško pasaulio, nuo savųjų meninių vertybių. Esame ne vieni. Nėra pavojaus, kad paskęstume svetimųjų kultūrų vandenynė arba, kad sulaukinėtume. Bet visam tam reikia organizacijos, reikia vienijančių gijų, reikia, kad mūsų lietuviškoji kultūrinė veikla nevirstų palaida bala, arba balsas tyruose. Pasaulio lietuvių bendruomenė čia atlieka didelį vaidmenį. Jos padaliniai deda pastangų, kad kūrybinė veikla neliktų neįvertinta ir be visuomenės dėmesio. Spauda...taip, spauda, jeigu ji ideologinė, yra remiama savų organizacijų prenumerata, aukomis ir kitais būdais. Grynai kultūrinės spaudos padėtis yra žymiai keblesnė, ja nesirūpina nei partinės, nei ideologinės organizacijos, jai reikia visuomeninės paramos, ją turėtų palaikyti finansinės institucijos, kurias savo keliu reklamuoja, propaguoja ta spauda.

Esame liudininkais patys, kaip metams slenkant, keičiasi kartos, įvairuoja jų reikšimosi formos ir jų reikalavimų standartai, komunikacijos galimybės bei priemonės. Senieji metodai tampa nebeįdomūs jaunosios kartos žmonėms, nebepaveikūs jų intelektui, ieškoma naujų kelių ir naujų reikšimosi formų. Ypač nepakenčia konservatyvizmo meno sritys: menas, literatūra, muzika. Be to nebūtų pažangos. Kūrėjams reikia "laužti užtvartas", versti "senus stabus". Nors iš tikrųjų "senieji stabai" ir be to nueitų į archyvą.

Tų "užtvartų laužymo" matyti ir mūsų išeiviskame gyvenime. Kad ir pavėluotai, kad ir šiurkštukomis formomis. Mes toje srityje vis vėluojamės ir vis neišlaikom lygsvaros: persūdom, pertempiam, persistengiam. O tai įneša disharmonijos. Tiesa, ir naujos meno grupės bei srovės, pasireiškusios šio šimtmečio dešimtmečiais, į areną išėjo labai destruktiviais šūkiiais ir užmojais: sunaikinti senuosius meno kūrinius, sudeginti bibliotekas, sugriauti muziejus, sulikviduoti visa, kas sena ir "atgyvenę". Tai kultūrinė revoliucija. Dar daugiau: tai bar-

Popiežius Jonas Paulius II sveikinasi su dr. Albertu Geručiu, popiežiaus vizito Šveicarijoje metu, Lucernoje, 1979 metais. Tarp jų kun. dr. Fogtas.

His Holiness John Paul II greets Dr. Albertas Gerutis during a 1979 visit in Lucerne, Switzerland. Among the guests, Rev. Dr. Fogtas.

barizmas! Nuo to neatsiliko nė lietuviai (Nepriklausomoje Lietuvoje), ką tik išsivadavę iš politinių ir kultūrinių svetimųjų (caro) varžtų, vos pirmiesiems meno bei literatūros daigams kalantis, valstybei į laisvą gyvenimą keliantis. Ypatingai griežtai toji griovimo aistra pasireiškė ten, kur iškilo ir vedė ideologinis tvaikas, sekant bolševikinę revoliuciją. Lietuviškieji liberaliniai reakcininkai net poeziją norėjo įkinkyti į savo politinį-socialistinį vežimą ir visokiais būdais stengėsi suniekinėti ramiai kultyvuojamas tradicines dailės formas. Savo

spaudoje metė iššūkį "nublukusiam Maironio, Vaitkaus ir k. ponų scholastikų peckeliojimam visokiom patriotinėm, katalikiškom temom". Kalbėdami neva "liaudies" vardu, negalėdami atvirai griauti "buržuazinės" sistemos, ėjo aplinkiniais keliais, pasišovė reformuoti literatūrą, "šalin buržuazinius Šekspyrus!" (nors jų net vertimo neturėjome), "liaudies nepatenkinsi Rubensu ir Rafaeliu piešiančiu Madonos" (nors mūsų "rubensų" ir "rafaelių" - Svirskių, Čiurlionių ir kitų liaudies ir neliaudies menininkų kryžių koplytėlės, rūpintojėliai, madonos ir sonatos ir šiandieną guodžia ir gaivina kovojančią tautą ir joks politinis vulgarizatorius jų meninės vertės nebedrįsta neigti, atvirkščiai, vadina tautos genijum.

Mūsų išeiviskame gyvenime dar nėra taip blogai. Mūsų tautinės kultūros reikšimosi formos dar nėra beatodairiškai niveliuojamos. Jei prieš keliolika metų buvo atsiradę "drąsuolių" ir "aukšto lygio" išminčių, besišaipančių iš tų, kurie propaguoja liaudies šokį, pavadinant veiklą "lenciūgėlio" kultūra, tai šiandien tas išaukęs jaunimas, anų kritikų vaikai, nieko kito neturi pasiūlyti, kaip tą patį "lenciūgėlį", t. y. liaudies šokį, šokių ir dainų šventes, ir tai liudija, kad dar nesame pertoli nuo savo tautos kamieno nutolę.

"Dainavos" ir kito jaunimo stovyklos dar pilnos jaunimo. Vieno nuolatinio stovyklų vadovo žodžiais, jaunimas šiandieną daugiau lietuviškai kalba stovyklose negu prieš porą dešimtį metų, negu jų tėvai kalbėjo.

Susirūpinimas kultūrinės veiklos sunkumais, negalavimais ir trūkumų pašalinimais bei kultūrinių reiškinių sustiprinimu yra ženklas, kad kultūriškai dar esame gyvi, jautūs ir jaučiame atsakomybę. O kol dar yra noro ir valios nepasiduoti stagnacijos pagundoms, kol kalbame, dainuojame, ginčijamės, baramės ir susitariam lietuviškai, tol nepaskėsime svetimųjų vandenyse, tol lietuviškasis kultūros šaltinis srovės ir gaivins mus, jaunuosius ir senuosius, šeimas ir pavienius asmenis, kūrėjus ir vartotojus.

DAKTARAS ALBERTAS GERUTIS

Lietuvis - Diplomas Pabaltietis

Prie šeimininko vyno bonkos ir šeimininkės patiektų skanėstų šnekučiavome jų namuose Berne, Šveicarijoje.

Nesimatėme nuo to laiko, kai aš, tada pabėgėlis-studentas, susipažinau su mūsų buvusios nepriklausomos valstybės diplomatu Šveicarijoje, malonaus charakterio, guvia, inteligentiška ir išlyginto būdo asmenybe, daktaru Albertu Geručiu.

Tai buvo lygiai prieš keturiasdešimt metų.

Jeigu būčiau ši pokalbį atidėjęs į liepos mėnesį, būtų galėję kartu atšvęsti ir dr. Geručio 80-ąjį gimtadienį.

Pokalbyje, pirmiausia, patikrinau Lietuvių Enciklopedijoje atspausintas eilutes-davinius, paklausdamas dr. Gerutį, ar tai kas parašyta atitinka tiesai.

“Maždaug teisingai”- sako jis.

Reikia pridėti, kad nuo to laiko, kai buvo atspausdintas L. E. septintasis tomas (1956 m.), dr. Geručio skaityta daugiau paskaitų, parašyta

Albertas Gerutis savo biure, ELToj Kaune, 1923 metais.

Albert Gerutis in his office at ELTA, Kaunas, 1923.

daug daugiau straipsnių ir laiškų į spaudą: Lietuvą ir jos reikalus garsinant ar ginant ir 1982-ais metais išleista jo rašyta 565 puslapių knyga “Dr. DOVAS ZAUNIUS”. Ši knyga tai ne tik vieno asmens biografija, bet ir dalis mūsų Nepriklausomos Lietuvos istorijos, kur randasi žiupsnys dr. Alberto Geručio autobiografinių duomenų, neišvengiamai surištų su to laiko tarptautine mūsų valstybės politika. 1969 metais atspausdinta 458 puslapių, Alberto Geručio redaguota knyga

SSSR pasiuntinybės sekretoriaus Kofmano išleistuvės 1936 m. birželio mėn. 6 d. Kaune, surengtos SSSR tautoms ir kultūrai pažinti draugijos bei žurnalistų, važiuosiu į SSSR.

Iš k. į d. sėdi: “Lietuvos Žinių” redaktorius J. Kardelis, naujas sekretorius Pozdniakovas, prof. V. Krėvė—Mickevičius, Kofmanas, teisingumo ministeris St. Šilingas, SSSR pasiuntinys Karskis, prof. I. Jonynas, prof. V. Biržiška, prof. Lašas (?).

Stovi: dr. R. Poleskis, Grušas, dr. A. Gerutis, J. Paleckis, pulk. V. Steponaitis, prof. B. Sruoga, prof. Vabalas, Gudaitis, prof. Augustaitis, prof. Šalčius, Kubertavičius, red. dr. Rubinšteinas.

Nuotrauka M. Smečechausko, “Lietuvos Aido” foto reporterio.

Mr. Koffman, secretary of the U.S.S.R. consulate in Kaunas, on June 6, 1936, given by the Society to Understand the Nations and Culture of the USSR and by journalists who had visited that country. From left, seated; Editor J. Kardelis of “Lithuanian News.” newly assigned secretary Mr. Pozdniakov, Professor V. Krėvė-Mickevičius, Mr. Kofman, Minister of Justice St. Šilingas, USSR delegate Mr. Karskis, Professor I. Jonynas, Professor V. Biržiška, Professor Lašas. Standing: Dr. R. Poleskis, Mr. Grušas, Dr. A. Gerutis, J. Paleckis, Col. V. Steponaitis, Professor B. Sruoga, Professor Vabalas, Mr. Gudaitis, Professor Augustaitis, Professor Šalčius, Mr. Kubertavičius, Editor Dr. Rubinstein.

“LITHUANIA 700 YEARS” apie Lietuvą ir lietuvių anglų kalboje, susilaukusi jau 6 laidų.

Liet. Enciklopedijoje nėra pažymėta, kad dr. Gerutis buvo pristatytas Popiežiui Jonui Pauliui II-jam, pastarajam lankantis Šveicarijoje.

Kun. dr. Norbertas Fogtas, vokiečių apsigyvenęs Šveicarijoje, baigęs kunigų seminariją Romoje ir ten lietuvių kolegijoje pramokęs neblogai lietuviškai, susitikime su popiežium, pristatė dr. Gerutį kaip Lietuvos diplomata. Popiežius pasakęs: “Su meile sveikinu visus lietuvius, laiminu Jus ir Jūsų tėvynę”. Kun. Fogtas patarė dr. Geručiui išmėginti popiežiaus kalbų mokėjimą pasakant - “Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus!” Popiežius nedelsdamas atsakęs lietuviškai - “Per amžių amžius!”

Tai tik vienas iš daugelio diplomatinių susitikimų reprezentuojant Lietuvą ir lietuvių ilgoje dr. Geručio diplomatinėje karjeroje.

* * *

Nuo Rygos gimnazijos laikų, prieš pirmą pasaulinį karą, iki tarptautinės diplomatinės plotmės — ilgas ir brandus, bei turingas dr. Geručio kelias.

Gimęs Rygoje, Latvijoje, lietuvių tėvų šeimoje, ilgainiui tapo tikru “pabaltiečiu”, sąmoningai ir prasmingai protavęs, kad valstybės, prisišliejusios prie rytinio Baltijos kranto, turėtų būti ne atskiros, o sąjungoje ūkiniame ir politiniame vienetė.

Dr. Geručio tėvai žemaičiai: tėvas amatininkas iš Tirkšlių, motina nuo Vieksnos, jau nuo 1875 metų gyveno Rygoje.

Albertas augo už jį 9 metais vyresnio brolio Jono ir už jį jaunesnės sesers Frančėskos tarpe. Ketvirtasis vaikas mirė labai jaunas.

Idomu, kad jo sesers Frančėskos sūnus JAV tapo latvių veikėju, gyvena ir profesoriauja viename universitete.

Albertas buvo tik 14 metų, kai mirė jo tėvas. Po to negalėjo eiti į mokyklą, nes karo maišatis išblaškė šeimą: brolių mobilizavo, tėvai evakuoti į Samarą.

Albertas, pasisendinęs, priimamas savanorių į Latvijos kariuomenę ir 1917-1918 metais pusmetį kariauja fronte. Paleistas iš kariuomenės vėl užsimano mokytis.

Dirbdamas tik ką prisikėlusios Nepriklausomos Lietuvos pasiuntinybėje, ELT-os žinių agentūroje Rygoje, vakarais lankė gimnaziją. Anksčiau lankėsis Lietuvoje, studijuoti panoro Kaune, į kurį 1924 metais galutinai persikelia.

Sako jis: “Tuometiniai lietuviški horizontai man atrodė siauroki. Norėjau sistematiškai susipažinti ir užmegsti santykius su vakarais, pradedant Vokietija, vėliau Prancūzija, Anglija... Man atrodė, kad kelias veda per Berlyną į Paryžių ir už jo.”

Bestudijuodamas teisę Kaune patsai susigalvojo, niekieno nesiunčiamas, važiuoti apsižvalgyti į užsienį. Berlyne tapo Eltos, taipogi ir latvių bei estų žinių agentūrų atstovu, korespondentu.

Berlyno universitetas jam pasirodė per didelis, neasmeniškas. Ieškojo mažesnio, intymesnio universiteto su erudicija ir kultūra. Galvojo apie Breslau, Vienos universitetus, bet diplomatinio kurjerio siūstas į Šveicariją pasirinko Berno universitetą, jame išgydamas

LIETUVIŲ DIENOS, 1985, RUGSĖJIS

Klaipėdos Lietuvių Gyvenimui vadovauti komitetas Kaune, 1933 m. vasarą. Sėdi iš k. į d.: Erdmonas Simonaitis, prez. A. Smetona, direktorijos pirmininkas Reizgys. Stovi iš k. į d.: Darbininkų Susivienijimo atstovai Paura, Adamonis, Lietuvių Ūkininkų atstovas Žvilius, 1923 m. sukilimo reikalų direktorijos vedėjas Jurgis Bruvelaitis, Trukanas, Endrius Borchertas ir Dr. A. Gerutis, direktorijos spaudos patarėjas.

The committee to Guide Lithuanian Life in Klaipėda, Kaunas, summer of 1933. Seated left to right: Erdmonas Simonaitis, president Antanas Smetona, chairman of the board of directors Reizgys. Standing from left: representatives Paura and Adomonis of the Workers Union, representative Žvilius of the Lithuanian Farmers Union, chairman Jurgis Borchertas of the 1923 uprising, Trukanas, Endrius Borchertas, and board press advisor Dr. A. Gerutis.

teisių doktoratą su šalutinėmis finansų mokslo studijomis.

Savo diplomatinei karjerai dr. Gerutis gerai pasiruošė akademiniai, savo sistematišku žingeidumu kaupdamas erudiciją. Doktoratą darė pas žymų tuometinį teisės žinovą Šveicarijoje prof. dr. Walther Burckhardt, kuris buvo ir Šveicarijos Užsienio Reikalų Ministerijos patarėjas. Profesorius buvo gana griežtas, todėl studentai jo vengė ir net bijojo. Bet profesoriui patiko svetimšalis studentas iš Lietuvos, su idomia teze doktorato dizertacijai: Pabaltijo trijų valstybių prezidentų teisinė pozicija. Tipiška tema Geručiai - "pabaltiečiui". Profesorius Burckhardtas, doktorantą Gerutį pamėgo, jie rado bendrą kalbą; pasikviesdavo jį pas save pietų, pasivaikščioti. Sakyčiau, tai buvo intelektualinė draugystė. Jau čia Gerutis parodo savo diplomatiją, o kartu ir dar kartą jis pasijunta (jo žodį pasiskolinus) "Gesamt-balte", — "pabaltietis". Dr. Geručiai patiko ta nauja savoka, kuri jį vėliau lydėjo per visą gyvenimą ir pasamoneje ir samoningoje jo veikloje.

Sako jis: "Tas padėjo man permesti tiltus į Vakarus".

* * *

1933 m. grįžęs į Lietuvą su doktoratu jis svarbus jaunas teisininkas. Juo susidomi Vyriausiasis Tribunolas, nes jiems trūko vokiečių teisės žinovo, na ir Klaipėdos Krašto gubernatūra, kurioje reikėjo vokiečių teisės specialisto, žinančio ne tik teisę, bet ir susipažinusio su vokiškais kraštais ir mokančio kalbą.

Sako jis: "Latvijos kariuomenėje tarnautą laiką man užskaitė, kaip karinės prievolės atlikimą Lietuvoje, deja, karininku netapau".

Susipažinęs su vokiečiais, jis jautė, kad atėjo laikas toliau plėsti akiračius ir susipažinti su prancūzais, su Paryžiumi, o vėliau žvelgti į Angliją. Palikęs žmoną, tarnaujančią Lietuvos pasiuntinybėje Berlyne, jis lankė Tulūzos, Turo ir Sorbonos universitetus Prancūzijoje. Prie jau mokamų lietuvių, latvių, vokiečių, rusų ir, dalinai, estų kalbų, pridėjo dar ir prancūzų, na ir pasiekė savo tikslą: susipažinti su Prancūzija ir jos kultūra, išmokti kalbą.

Dabar sako dr. Gerutis: "Tai dariau sąmoningai ir sistematiškai. Norėjau praplėsti ir savo asmeniškų horizontus, ir kartu darytis naudingesniu savo kraštui. Nepriklausomoj Lietuvoj, 1935 metais, Tarptautinių Organizacijų skyriaus vedėju buvo dailininkas Staneika. Man iš Prancūzijos grįžus, buvau pakviestas tenai dirbti reikaluose daugiausiai susijusiuose su Tautų Sąjunga Ženevoje".

Knygoje "Dr. Dovas Zaunius" jis rašo: "Jau esant užsienio reikalų ministru Stasiui Lozoraičiui, su kuriuo ir su to meto karo attache Berlyne generalinio štabo pulkininku Kaziu Škirpa mane rišo sena pažintis, 1937 metais kilo mintis atsteigti nuolatinę delegaciją prie Tautų Sąjungos Ženevoje. Pulk. Škirpa buvo paskirtas pasiuntiniu (nuolatiniu delegatu) prie Tautų Sąjungos, o aš, kaip pažįstantis Šveicariją, patekau į tos delegacijos sekretorius. Kai savo tuometinio šefo Lozoraičio paklausiau, kuriam laikui esu skiriamas Ženevon, gavau atsakymą: dviem metams. Po dviejų metų

prasidėjo karas, o netrukus Lietuvos valstybė ištiko siaubingoji katastrofa. Dviems metams apribotas mano buvimas Šveicarijoje gerokai ikopė į penktąjį dešimtį..." (318-319 ps.)

Atkūrus Lietuvos Delegaciją prie Tautų Sąjungos, dr. Gerutis apsigyvena Ženevoje, bendradarbiauja su latvių ir estų atstovais, dalinasi informacija.

Jis naudingas min. K. Škirpai savo Pabaltijo, Šveicarijos ir aplamai Vakarų valstybių pažinimu ir vėl dr. Gerutis "pabaltietis" — "Gesamt-balte".

Sistematiška jo savišvieta atnešė jam vaisius, kurių jis iš pat jaunystės siekė: pasisekimo diplomatinėje tarnyboje, būti efektingu garsinant Lietuvos vardą ir jos reikalų reprezentaciją, bei gynime svetimųjų tarpe.

Kadangi tolimesniuose pasaulio kraštuose Lietuvai, Latvijai ir Estijai buvo nepraktiška išlaikyti atskiras atstovybes, dr. Gerutis mėgino siūlyti idėją — vieną atstovybę visiems trims kraštams, galvodamas patekti į Japoniją pabaltiečių atstovu. Deja, tas projektas nebuvo įgyvendintas, nežiūrint dr. Geručio logikos politinių horizontų plėtimui.

* * *

Dr. Gerutis ne tik pajėgus diplomatas, bet kartu ir gabus žurnalistas. Jau 1934 metais jis su 17-ka kitų žurnalistų lankosi Sovietų Sąjungoje. "Lietuviams," sako jis: "buvo rodomas dėmesys ir vaišingumas. Liuksusiniu salon-vagonu vežiojo net iki Kaukazo". Prisimena dr. Gerutis vieną įvykį ir su šypsneliu pasakoja: "Bekeliaujant, kažkurioje stotyje traukiniui sustojus, kažkas akmeniu išdaužė salon-vagono langą. Buvo paaiškinta, kad čia chuliganų darbas, o mums rodėsi, kad tai buvo "liaudies" keršto mostas parodyti tiems, kurie važinėja liuksuse, kad žmonės badaudami maištauja".

Toje žurnalistų grupėje buvo ir Justas Paleckis. Dr. Geručio ir Justo Paleckio keliai idomiai kryžiuosė keletą kartų. Jaunystėje Rygoje, vietos mokyklose, o vėliau Lietuvos pasiuntinybėje, irgi Rygoje. Paleckis, Lado

Dr. A. Gerutis Lietuvos Atstovybės balkone, Ženevoje, 1937 m.

Dr. A. Gerutis on the balcony of the Lithuanian Embassy in Geneva, 1937.

Iš k. į d.: dr. A. Gerutis, E. Gerutienė ir V. Plukas Berne pasikalbėjimo metu, 1985 m. birželio mėn. 18 dieną.

From L. to R. Dr. A. Gerutis, Mrs. E. Gerutis and interviewer V. Plukas in Bern, Switzerland 6.18.1985.

Natkevičiaus rekomendacija, tapo Eltos agentūros vedėju ir pasikvietė Gerutį savo padėjėju, rekomenduodamas dr. Zauniui, tuometiniam ministrui-rezidentui Latvijoje.

Justas Paleckis buvo aktyvus valstiečių — liaudininkų partijos 1926-tų metų pavasario rinkimuose. Ypač daug padėjo partijos vadovui Šleževičiui asmeniškai mitinguose.

Šleževičius krikščionims — demokratams rinkimus pralaimėjus sudarė naują vyriausybę (valstiečių — liaudininkų, social — demokratų ir tautinių mažumų koalicijos). Prezidentu tapo dr. Kazys Grinius. Šleževičiui tapus ministru pirmininku, Justas Paleckis paskiriamas Eltos direktoriumi Kaune, ir vėl A. Geručiu, kuris dirbo Eltoje, viršininkas.

Po gruodžio mėn. (1926 m.) 17-tos dienos karininkų padaryto perversmo, tautininkų — krikščionių koalicijai rinkimus laimėjus ir A. Smetonai tapus prezidentu, Paleckis iš Eltos direktoriaus pareigų pašalinamas.

Paleckio ir Geručio keliai vėliau drastiškai išsiskyrė: dr. Gerutis pasiliko ištikimas savo idealams ir visą laiką dirbo laisvos ir nepriklausomos Lietuvos idėjai ir labui, kai Paleckis, stiprioje žmonos Jurgaitytės įtakoje nuėjęs į kairę, aktyviai prisidėjo prie, dr. Geručio žodžiais, “siaubingos katastrofos — Lietuvos laisvės pakasynų”. Tarp jų tebusi tik paviršutiniška draugystė, nuoširdumo nebuvo, nes skyrėsi ir būdai ir pažiūros,

* * *

Žurnalizmas iš dr. Geručio pareikalavo daug laiko ir antrojo pasaulinio karo metu. Iš neutralios Šveicarijos, gyvendamas Berne, dr. Gerutis rašė ir atspausdinęs mašinėle platino politinės informacijos biuletenius mūsų diplomatams užsienyje ir spaudai.

Išleista 168 numeriai, dviejų ar daugiau smulkiai parašytų puslapių.

Reikėjo rūpintis ir kasdienine buitimi; gavo

darbą didelėje šveicarų daržininkystės ir gėlininkystės firmoje (VATTER A. G.) Berno miesto centre. Dirbo kaip prokuristas, kuo mažiau į darbą įsitraukdamas ar siekdamas karjeros, tik tam, kad liktų daugiau laiko ir jėgų lietuviškai veiklai: paskaitoms, žurnalistikai politinėmis Pabaltijo valstybių laisvinimo temomis. Dirbant toje firmoje labai daug padėjo prieškarinės finansų studijos Berno universitete, kuris dr. Gerutį pagerbė jo doktorato 50-ies metų sukaktuvių proga.

Iš k. į d. Savickienė, Gerutienė, Jurgis Savickas (po K. Škirpos delegatas prie Tautų Sąjungos) ir Dr. A. Gerutis, 1938 m. Ženevoj, Šveicarijoje.

From left. Mrs. Savickas, Mrs. Gerutis, Jurgis Savickas (successor delegate to K. Škirpa at the U.N.), and Dr. A. Gerutis, Geneva, Switzerland, 1938.

Šveicarijos sostinėje Berne, Karl Spiterstrasse'je nereikėjo ieškoti namo, kurio vaizdas per keturiasdešimt metų buvo išblukęs mano atmintyje; balkone pamačiau stovinčią Elena Gerutienę, belesinančią paukštelių ir su jais besikalbančią. Ji jau senokai pradėjo paukščiais domėtis. Ornitologija užkrėtė ir savo vyrą, kuris šioje srityje (ji pati tai pripažįsta) ją pralenkė.

Dar viena, nauja ir su diplomatija nieko bendro neturinti mokslo šaka. Dr. Gerutis keliauja, stebėdamas paukščius nuo Islandijos iki Ispanijos, nuo Norvegijos iki Italijos. Kartu artimai bendradarbiauja su prof. Tadu Ivanausku lietuviškų paukščių vardų reikaluose. Tai man

Lietuvos Pasiuntinybėje Ženevoj, Šveicarijoje, 1937 m.

The Lithuanian Embassy in Geneva, Switzerland, 1937.

buvo pavyzdys, kaip dažnai pasitaiko, kad bendri pomėgiai prisideda prie vyro-žmonos santykių darnumo.

Elena Tarškevičiūtė, kilusi iš Kuktiškių, Utenos apskr., ir Albertas Gerutis susipažino dirbdami Eltoje, Kaune. Ji baigusi Rygos gimnaziją ir mokėdama vokiečių kalbą, dirbo stenografiste Eltoje.

Juos sutuokė kan. Tumas-Vaižgantas Vytauto bažnyčioje Kaune. Santuokos liudininkais buvo jų draugai: feljetonistas Aug. Gričius (jau miręs) ir dramaturgas Antanas Rimydis (dabar JAV-ėse).

Pokario metais Elena Gerutienė Berne pasidarė sėkmingiausia kosmetikos specialistė, Helena Rubinstein firmos atstovė. Išrinkta į Šveicarijos Kosmetikos Sąjungos draugijos valdybą 1960 metais atstovavo Šveicarijos Kosmetikų draugiją tarptautiniame suvažiavime Amsterdame.

Pabuvoti pas Elena ir Albertą Geručius būdavo jauku studentiškosiose mano dienose, ypač prie lietuviškais valgiais apkrauto stalo, arba per Lietuvių Bendruomenės Šveicarijos skyriaus susirinkimus (Lietuvių Bendruomenėje jis buvo visada aktyvus). Buvo labai jauku ir malonu ir dabar vėl susitikus po tiek dešimtmečių. Pokalbis buvo malonus ir prasmingas, nors dr. Gerutį stipriai varginantis. Nežiūrint jo negalavimų, stengėsi man padėti, nors nuovargis greitai užguldavo, ko jis stengėsi neparodyti.

Prisiminus praeitį, prisimintos ir malonios ir skaudžios valandos. Prisiminti ir ypatingi

atvėjai: prez. Antano Smetonos svečiavimasis Berne, pakeliui į J. A. Valstybes.

“Štai, šioje kėdėje, sėdėjo prez. Smetona. Aš skaitau jį Lietuvos Masaryku. Jis yra kartą pasakęs: — Mes nesiekiam nei nacional-socializmo, nei komunizmo, mes ieškom savo kelio. — Išleista jo knyga “Pasakyta, parašyta” tik gaila, kad nespėta padaryti...”, baigė dr. Albertas Gerutis.

Kai užsiminiau apie tolimesnius jo planus ir darbus: — “Turiu daug medžiagos”, sako jis “bet ta sveikata šlubuoja”.

Dr. Alberto Geručio, lietuvių diplomato, “pabaltiečio” išvartyta gili vaga ir išpausti pėdsakai mūsų istorijoje.

Atsisveikinau su ašara akyse ir gilia pagarba širdyje, linkėdamas sveikatos šiam tauriam žmogui — šviesiam Lietuvos patrijotui.

Vytautas Plukas
1985. 6. 18.
Bernas, Šveicarija

Albertas Gerutis. studijų metu Berne, Šveicarijoje, 1933 metais.

Albertas Gerutis during his student days in Berne, Switzerland, 1933.

Juozui Stempužiui jo 65—to gimtadienio proga gieda Ilgiausių metų, užpakalyje kun. G. Kijauskas SJ.

Juozas Stempužis listens to birthday greeting sung on his 65th birthday. Standing, Rev. G. Kijauskas, S. J.

Po L. B. susirinkimo svečiuose pas dr. Albėrtą ir Elena Geručius, Berne, Šveicarijoje, 1947 metais.

Iš k. į d.: Justinas Vaičaitis (matyti tik dalinai), Bronė Vaičaitienė, Pranas Stripinis, Vytautas Plukas (apačioje), Pranas Stripinis Sr., Stripinienė, Birutė Šaulytė, dr. Albertas Gerutis, Elena Gerutieneė.

Following a 1947 Lithuanian Community Meeting in Berne, Switzerland, members are received by Dr. Albertas and Elena Gerutis. From left: Justinas Vaičaitis (partly hidden), Bronė Vaičaitis, Pranas Stripinis, Vytautas Plukas (on the floor), Pranas Stripinis, Sr., Mrs. Stripinis, Birutė Šaulytė, Dr. A. Gerutis, Mrs. E. Gerutis.

1982 m. Lietuviškų Studijų Savaitėje Insbrucke, Austrijoje. Pirmoje eilėje iš k. į d.: dr. A. Gerutis, PLB pirmininkas Kamantas, S. Baltus (Belgija), dr. A. Kušlys (Šveicarija).

Antroje eilėje iš k. į d.: J. Simanavičius (Kanađa), kun. Petrošius (Prancūzija), J. Lukošius (Vokietija). Trečioje eilėje iš k. į d.: Sakadolskis (JAV), Šova (Anglija), Alkis (Anglija).

During Lithuanian Studies Week in Innsbruck, Austria. First row, from left: Dr. A. Gerutis, Lithuanian World Community president V. Kamantas, S. Baltus (Belgium), Dr. A. Kušlys (Switzerland). Second row: J. Simanavičius (Canada), Rev. Petrošius (France), J. Lukošius (Germany). Third row: S. Sakadolskis (USA), Mrs. Šova (England), Mr. Alkis (England).

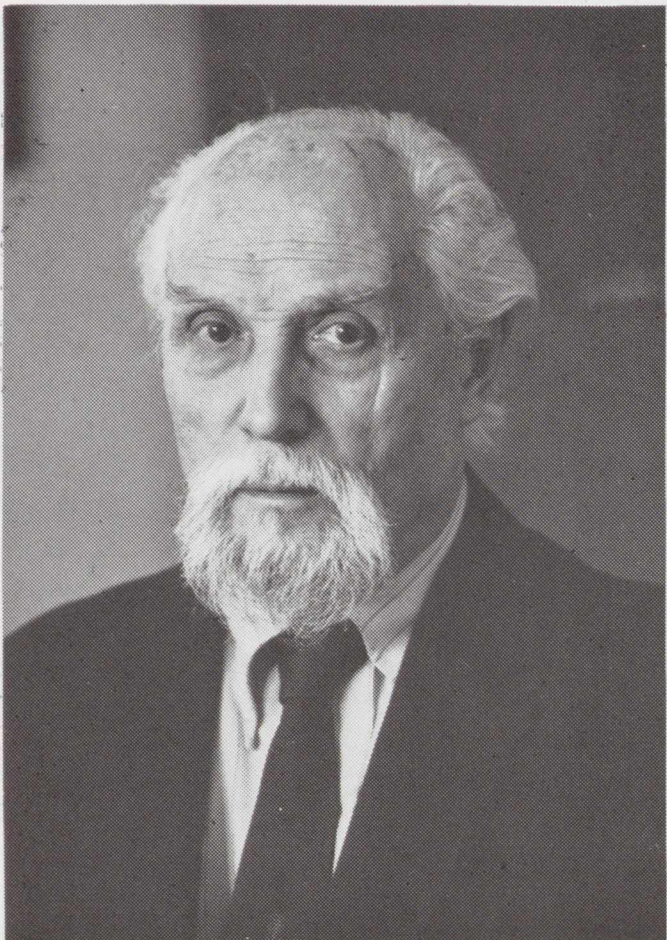
Juozas Stempužis - visuomenininkas

Laiko tekmeje, Juozas Stempužis sulaukė 65-tąją savo gyvenimo sukaktį. Didžiausias jo įnašas — lietuviška radijo valandėlė, kurioje dirba jau 35 metus. Clevelando “Tėvynės garsai” yra žinomi ir kitose rytinėse valstijose. Čia pasireiškia Juozo sugebėjimai. Jam nesvetimas ir mokytojo darbas (baigęs Vilniaus Pedagogini

institutą). Daugelį metų priklausė L. T. M. Čiurlionio Ansamblui. Šiuo metu padeda išleisti a. a. muz. Alfonso Mikulskio monografiją. Visuomenės ir kultūros darbuotojas, bei įvairių minėjimų pravedėjas.

Clevelandas džiaugiasi turėdamas darbštų ir korektišką žmogų savo kolonijoje, jam linki sveikiausių ir ilgiausių metų!

V. Bac.

Povilas Gaučys

žymiausias lietuvių išeivijoje rašytojas—vertėjas. Jo vertimai, pradėdant 1923 m. išleista Šv. Pranciškaus Asyžiečio biografija, sudaro didžiulę keliasdešimt tomų knygų lentyną, prancūzų, ispanų tautos epų, per graikų tragedijas iki modernių šių dienų amerikiečių, anglų ir kitų tautų rašytojų, kaip Unamuno, Garcia Lorka, Melville ir kt. Gyvendamas JAV-bėse, P. G. daugiau koncentruojasi į Pietų Amerikos literatūrą, kuri paskutiniu metu literatūros pasaulyje kelia ypatingą dėmesį. P. G. verčia prozą ir poeziją. Už naujosios brazilų poezijos antologiją „Lianų liepsna“ (1983) brazilai jam suteikė premiją, kurią atsiimti buvo pakviestas į literatūros šventę Brazilijoje.

Povilas Gaucys, the most prominent Lithuanian author-translator.

LIEPA

Balandžio pažadai jau išsipildė,
saulei tėviškai bekaitinant.
Vaisiai įsisaldino ir visokia
meilė įsikūnijo liepos mėnesyje.

Kokia šviesi mėnesiena
per visą šią naktį!
Ramus, tartum sidabrinis, oras,
apžavi žydintį sodą.

Krištoliniam ore rykauja
gryno džiaugsmo balsas.
Žydinčių Velykų naktis,
giesmių ir maldų naktis.

Skubėdamas,
anksti išėjau
dainuoti pasitenkinimą,
kurį patyriau nakčia:
prie durų slenksčio
pamačiau aukso giją:
„Velykų džiaugsmas“,
man tarė širdis.

Joan Maragall (1860—1911) žymiausias Katalonų XX amž. poetas. Veiksmingai prisidėjo prie jos tautinio atgimimo ir jos moderniosios poezijos kūrimo. Jis tikėjo, kad pirminė žmonių kalba buvo poetinė kalba, kurią jis vadino „gyvuoju žodžiu“. Jam žodis buvo šventas daiktas, o poetinis pasaulis — Dievo kūrinys.

P. G.

NAUJAUSIOJI KATALONŲ POEZIJA

Šiandien ne vien tik Sovietų Rusija mažas tautas laiko vergijoje, Ispanijos kietoje diktatūroje vargsta baskai ir kataloniečiai. Tuo gi tarpu Katalonija yra turtingiausia ir pažangiausia Ispanijos dalis, o trys su puse milijonų kataloniečių labiausiai išprusę, sumanūs ir energingi visoje Ispanijoje žmonės. Sugriuvus Ispanijos monarchijai ir įsigalėjus respublikai, nuo 1930 ligi 1939 m. Katalonija turėjo pilnutinę kultūros autonomiją ir tie metai tapo jų kultūros žydėjimo laikotarpiu. Žiauriausias pilietinis karas vyko Katalonijoje, nes čia buvo kovojama ir dėl savo tautos gyvybės ir klestėjimo.

Įsigalėjus Franco diktatūrai, Katalonija neteko autonomijos ir tapo eiline Ispanijos provincija. Laikotarpis nuo 1939 ligi 1959 m. buvo visiško jos užgniaužimo ir susinimo laikas. Dauguma jos rašytojų, mokslininkų ir žurnalistų, jau nekalbant apie politinius veikėjus, atsidūrė tremtyje ir per ilgus tremties metus mirė. Nespėję pabėgti veikėjai buvo sušaudyti ar įkalinti. spauda uždrausta, o kataloniečių kalba išmesta iš mokyklų, radijo, kinų ir teatrų.

II-jam pasaul. karui pasibaigus ir Jungtinėm Tautom pasmerkus Franco diktatūrą, vis didėjančio užsienio spaudimo pasėkoje, o ypač JAV gavus teisę Ispanijoje įrengti karo bazes, po truputį pradėjo (nuo 1959 m.) atsileisti priešpaudos varžtai, ir kataloniečiai galėjo laisviau alsuoti. Grafiškai tą galima pavaizduoti skaičiais: autonominio gyvenimo metu kasmet pasirodydavo daugiau kaip 865 knygos, o per 1939-59 m. - apie 500. Nuo 1960 ligi 1964 - jau apie 1.400. Kataloniečių kalba leidžiamų knygų tiražas beveik lygus ispanų, nes, pvz., vidutiniškas ispanų romano tiražas siekia 3000 egz., o kataloniečių 2500. Taip yra todėl, kad beveik visi kataloniečiai raštingi, o ispanų dauguma vis dar beraščiai. 1936 m. kataloniečių kalba leista 450 įvairiausio pobūdžio žurnalų ir savaitraščių, o dabar teišėina tik 3.

Dar ir šiandien kataloniečiai negali išsikrovoti leidimo savo kalba leisti dienraštį, nors savaitraščių jau jie turi nemažai.

Kas prancūzams Paryžius, tas kataloniečiams Barcelona, didžiausias Ispanijos miestas. Joje vyksta visas kataloniečių kultūrinis gyvenimas. Čia pradėjo reikštis ne tik jų žymiausi rašytojai ir poetai, bet taip pat ir muzikai, kaip pvz., pasaulinio garso susilaukę I. Albeniz, E. Grazados, P. Casals ir nemažiau garsūs jų dailininkai, kaip Salvador Dali ir Joan Miro.

Nors ir trumpiausiai apžvelgiant kataloniečių poeziją, reikia, pažymėti, kad Katalonijai netekus autonomijos, jos literatūra atsidūrė paniekinime ir baimėje. Ją užgulė tiršta tyła, absoliutus izoliavimas: žmonės fiziškai ir dvasiškai atskirti, nutraukti betkokie ryšiai su skaitytojais, visuomenė sugriauta, ateitis tam-

si. Bendrai, visi kataloniečiai pasijuto esą ištremti, tiek viduje, tiek užsienyje. Tačiau žmogus pripranta prie visko, nors tremtis yra viena sunkiausių ir sudėtingiausių žmogaus būklių. Tremtyje kataloniečiai išsisklaidė po Prancūziją, Meksiką, Argentina, Peru ir JAV. Nuo 1939 m. tremtyje nepalyginamai daugiau sukurta poezijos ir jos išleista net tėvynėje, kur poetai negalėjo spausdinti savo kūrybos. Ten jų sukurtoji poezija turi tremties žymes. Tremties didžiųjų poetų kūryba patyrė galias permainas, kurios palietė netgi pačių eilėraščių struktūrą.

Taip, pvz., Carles Riba, naujųjų laikų didžiausias kataloniečių poetas, savo žymiausia, tremtyje sukurta, rinkinyje „Biervillio elegijos“, vaizduoja poetą, praturtėjusį skausmu, žmogiška patirtimi ir neviltyje radusi reikalingų jėgų sukurti vienam svarbiausių kataloniečių XX amž. poezijos paminklų.

Kitas poetas Pere Quart, taip pat būdamas toli nuo tėvynės ir vienumoje, sėmėsi įkvėpimo iš kitų šaltinių ir sukūrė tremties alfa ir omega. Pirmasis savo išgyvenimus išsakė elegine forma, su doroviniu taurumu, kuris vėliau pavirs religine poezija, tuo tarpu kai antrasis išreiškė savo sielos būklę ir vizijas kaip žmogus tarp svetimų žmonių, svetimoje šalyje ir svetimam kontinente. Jo poezijos tonas daug kietesnis ir joje niekad nestinga ironijos ir sarkazmo.

Tam pačiam pereinamam, krizės laikotarpiui priklauso ir Clementinos Anderiu poezija. Iš jos trykšta gyvastingumas, pilnatvė ir optimizmas, kokius terandame tik nedaugelyje šių dienų kataloniečių poetų kūryboje. Tas jos nuoširdumas yra grynai moteriškas. Paskutinis garsus tremties poetas yra Josep Carner, kurio lyrika pasižymi liūdesiu ir ilgesiu. Savo tremties našta jis neša su paprastu orumu, ir kaikurie jo eilėraščiai alsuoja ypatingu doroviniu kilnumu. Tai pačiai kartai priklauso ir tėvynėje miręs labai jaunas Joan Salvat-Papasseit, laikomas didžiai reikšmingu lyriku. Jo nuoširdi, nesudėtinga poezija turi tyro nekaltumo atspalvį, o jo dienų didžiųjų problemų pristatymas buvo visai naujas, niekieno ligi tol nemėgintas.

Karo pabaigoje J. V. Foix buvo vienas žymiausių poetų, pasilikusių tėvynėje. Jo to meto poezijai, pasirodžiusiais tik daug vėliau, būdingas „vienatviškas meditavimas“, o taip pat maištinga laikysena, kuria, jis tikėjo, ir savo dainom, savo riksmu, galėsias užvaduoti visuomenę, vienumoje išsakyti savo maištą.

Ligi 1959 m. kataloniečių poezija krašte buvo laikoma esanti „namų tremtyje“. Nei prieš tą datą, nei po jos, vis dar nėra Katalonijoje organizuoto literatūros gyvenimo, kuris galėtų remtis žurnalais, laikraščiais, radijo ir televizijos transliacijom, universitetine ar akademine veikla atsidadavusia ir spontaniška visuomenė,

LIETUVIŲ DIENOS, 1985, RUGSĖJIS

Iš Katalonų poezijos

Išvertė P. Gaučys

NOKTURNAS

Lauke švilpė vėjas,
aš nežinau kur buvau atsidūręs,
nežinau koks balsas man kalbėjo.

Lauke vėjas siautė.
Ką galėjau jam atsakyti,
vos prabudęs iš miego.

Taip arti būdami, negalėjom pasižinti,
pernelyg juoda naktis mus skyrė.
Tačiau instinktyviai aš paraginau:
pasakyk ką, pakartok!

Lyg norėdamas nuslėpti nuodus,
pasigirdo kniaukias balsas:

Toli nuo savo krašto,
pasenęs, kodėl veltui trinius?
Kam skursti svečioje šalyje,
kam pasiduodi liūdnam galui?

Grąšomas, aš atsistojau
ir balso link žengiau:

Šmeižias balsas mane gaivina,
žeidžias balsas mane išlaisvina.
Ten nė anuomet, nė nūdien,
niekad likimas man nebuvo palankus.
Savyje aš nešioju visą šalį.

Josep Carner (1884)

KARO MALDA

Atleisk, Viešpatie,
už laimėjimus,
už pralaimėjimus,
už kautynes,
atleisk, Viešpatie!
Manęs nejaudina
Mirtis,
mane gąsdina gyvenimas,
atleisk, Viešpatie!
Tavo pasaulis
jau tavęs nebepatenkina
ir norėtum,
kad jis būtų
geresnis, Viešpatie?
Malonės jaunuoliams,
kurie pasipiktinę laukia.
Jiems prašau
šviesos, Viešpatie!
Praeina vasara.
Žiemos vynuogėm
norėjom būti,
atleisk, Viešpatie!
Bėgalinėm kekėm,
kurios išsibarsto,
mes tarpom,
atleisk, Viešpatie!

Clementine Arderiu (1893)

KALBĖSIU APIE SENĄ UGNĮ IR VANDENĮ

Kalbėsiu apie seną ugnį ir vandenį,
Jeigu labai degina sniegas,
dar labiau sušaldo liepsna.

Kalbėsiu apie kardą ir vandenį.
Jeigu mane sužeidė šaltinis,
mane išgydys kardas.

Kalbėsiu apie paukštį ir vandenį.
Jeigu upėje yra aukštumų šviesa,
sparnas turi žemės tamsumą.

Kalbėsiu apie rožę ir vandenį.
Jūros mirtis padaro
gėlę dar labiau patvarią.

Kalbėsiu apie savo akis ir vandenį.
Jeigu ežeras viską mato,
mano vyzdžiai yra pabalę.

Kalbėsiu apie lietų, lietų, šviesųjį lietų
ir apie raudą negrįžtamai
pražuvusio vandenyje.
Iš gelmių dugno
tariu nebūties vardą.

Salvadore Espriu

MIRTIS KAIP MIEGAS

Numirimas gal būtų
kaip staigus beldimas,
plačiai atverias akis į tamsą,
ir įteigiąs abejonę ar tai buvo tikrovė,
ar tik vien sapnas, kuris bėgdamas,
paliko atsilikusį karščio skutą
įstrigusį mūsų išsigandusioje
sąmonėje.

Siaubas glūdi supratime, kad tarp tiesos
ir mūsų tėra tik vienas tamsos žingsnis,
ir kad koja slapta paklusta
valios bailumui.

Carles Riba

NAKTIS

Naktis neša į mane savo mėtų kvaptis.
Nuo žydinčių rugių apdulksta vakaras.
Iš savo rankų aš jaučiu kaip sveria tavo
nebuvimas.

Mano širdis pilna kvapčių, o mano lūpos
bedarbės.

Niekas nežino ką mum duos vasara,
ar žiedai išpildys savo pažadus.
Mano jaunystė įsikibusi į tavo atminimą,
kaip jūroje dubuo seka laivo pėdsaku
ligi pat uosto vartų.

Tu man padedi statyti tvirtą tikrovę iš
mano netikrumų,
kurie skysti kaip vanduo ir tankūs kaip ji.
Ši akimirka mus riša, kai mano ištrošku-
sios lūpos
randa atgaivą prie tavųjų. Štai aš
paukščio snapas birželio trešnėms;
tylėkime ryt,

nes jis yra pilnutinė ateitis, ir niekas
manęs neapsaugo
nuo ateinančių dienų tamsios kalbos.
Gal todėl, kad tavęs nėra, man trūksta
tavo šypsnio,
aš skelbiu savo auką tuščiai tylai,
draskydamas mįsles, mano būtybėje
slypinčias.

Jodi Pere Cerda

IŠ "METŲ MĖNESIAI" SAUSIS

Metai praeina pro mano langą...
Ir praeina saulė, kaip paukštis į miegą,
kiekvieną dieną skridama pro medžius.
Sniegu vainikuojasi migdolmedžiai,
o auksu mimozės...Koks džiaugsmas!
Už anų kiparisų juodumo
vakaris vėjas atsidūsta, ir miršta diena.

VASARIS

Šiandieną išdidžioji mimoza
atsistojo priešais mane
pasipuošusi auskarais,
pagraženėmis ir aukso siūlais.
Jau ji tapo gražuole,
kad niekas nebūtų patikėjęs:
tokia mažytė ji buvo pasodinta,
ir tokia laiba pavėsyje!...
Dabar dėl jos didingumo
aš jaučiu jai pagarbą.
Nes, garbėtroška, ji judina
savo auskarus į visas puses...
Lai Dievas tave saugo, gražuole!...
Atleisk...Te Dievas tave saugo!

KOVAS

Saugokis betkokio vargo bei nerimo
ir sekmadieniais netriusk:
nuodėmė, jei tokioje malonioje
popietėje
darai daugiau nei žiūri į dangų.
Saulė kasdieną išskyla vis augščiau
ir nusileidžia už kalno viršūnės...

BALANDIS

Vėl sugrįžta muzika,
žalumas sugrįžta vėl:
tu, Pavasari, visad grįžti:
Kūrėjas niekad nepavargsta.
Už žaliųjų tolių
keistai rėkauja povas...
Ir pralekia trys kregždės,
šiais metais pirmosios.

GEGUŽIS

Džiugi pavasario diena:
vėjas stumia uždaras duris;
visa šoka ore ir žemėje
juokiasi rožės...

visu tuo, kas būtina tikrai kultūringam gyvenimui. Šiokia tokia gyvybė vistiek reiškiasi pusiau slaptuose rateliuose, neturinčiuose tarpusavio ryšio, kavinėse ar popiečių subuvimuose. Nenuostabu, kad viso to pasėka - dezorientuoti rašytojai, prisitaiką ir susitaiką su sąlygom. Lygiai tokia pasimetusi ir chaotiška visuomenė.

Visgi po 1959 m. padėtis po truputį keičiasi. Gyvenimas katakombose palengvėjo, iš lėto rašytojas išėjo iš savo uždaro ir mėgina užmegsti ryšius su visuomene. Vaizdas kiek nušvinta atėjus naujai poetų kartai. Ima stiprėti visuomenės domėjimasis visuotinio pobūdžio reikalais, ieškoma išeičių tautos problemų plotyje, dominasi nūdienos pasaulio modernumu.

1959 m. su C. Riba mirtimi baigiasi vienas kataloniečių poezijos laikotarpis. Gyvenime pasireiškia nauji socialiniai ir kultūriniai veiksniai veda visuomenę, o kartu su ja ir kataloniečių literatūrą į naujus kelius, dar sunkiai galimus aptarti.

Tuo metu iškyla kitas žymus poetas - Salvador Espriu, kuris savo rinkiniu "La pell de brau" mėgina išsakyti konkrečią istorinę tikrovę. Jis kreipiasi į abi tautas: ispanų ir kataloniečių, sakdamas: "Klausykite, žmonės negali gyventi, jeigu jie nėra laisvi". Tuo atžvilgiu jo poezija labiau pilietinė ir tuo ji nutraukia ryšį ne tik su ankstybesne tradicija, bet ir prisiima įkvėpimo šaltiniu ne tą vieną lyrinį pradą.

Lengvėjant kultūrinio darbo sąlygom, pasireiškia naujų poetų grupė, kuri lemiama pakeitė kataloniečių poezijos raidą. Dabar poezija dalyvauja kovoje už žmonių asmeninį ir socialinį išsilaisvinimą, skatina raidą kultūros, kuri būtų prieinama visiems ir kad visi ja galėtų naudotis. Iš tos kartos poetų minėtini: Jordi Pere Cerda, Joan Triadu ir Albert Manent.

Tačiau kartu su tuo kataloniečiai niekad neužmiršta, kad jų kalba kadaise buvo trubadūrų kalba ir kad jiems tikras tautinis poetas yra ne jų tautietis Aussias March, o Dante. Lygiai didelėje pagarboje kataloniečiai laiko ir prancūzų poetą Francis Jammes, ir jo įtaka jiems nepaprastai gili. Per ilgus metus kataloniečių poeziją jungė ryšiai su prancūzų poezija, ligi šiol tebėra nenutrūkę. Atsižvelgiant į tai, kad retoje šalyje krikščionybė taip giliai suleido šaknis į tautos sielą, religinis įkvėpimas reiškiasi daugelio poetų kūryboje. Ir dar vienas būdingas bruožas: šalia peizažo kataloniečių poezijoje žymią vietą turi namų kultas. Kataloniečių literatūroje nėra prakeiktų ar klajūnų poetų. Tiek senieji, tiek jaunieji labai mėgsta satyrą.

Baigiant šią trumpą apžvalgą reikia pasakyti, kad kataloniečių poetai ir rašytojai yra priversti reikštis siauruose pašvęstųjų rateliuose, nes atskirti nuo savo visuomenės, negalėdami ir nedrįsdami kelti problemų, jie priversti bėgti nuo piktos tikrovės į kultūrinį idealizmą, į puoselėjimą forminių tobulumų ir savo siužetus nukelti už laiko ribų.

— P. Gaučys

LINKSMA NE TIK ŠIĄ NAKTĮ

arba

Gimtadienio puota pirtyje

Jie nuėjo į erdvią salę su židiniu palei duris, kitos durys salės gilumoje, matyt, vedė į pirtį, netoli židinio stovėjo ažuolinis suolas, ant vieno suolo pūsojo alaus statinė, buvo padėta bokalai ir užkandėliai prie alaus, o atokiau didelis stalas, padengtas devynioms personoms, prie stalo svečių laukė visiems maloniai besisypsantis storulis; "Snaigės" restorano

turi gražaus, ir neslėpė to gražumo, ir teisingai darė, kaip ir Loreta teisingai daro, ir Evaldai buvo malonu, kad jo draugo žmona čia šaunčiausia, nors ir kitos nepeiktinos; "Snaigės" direktorius porą prie poros pakvietė prie stalo, iš kažkur atsiradusi graži kaip lėlė, pailgintom klabsinčiom blakstienom padavė greitai pripildė stikliukus ir pasiūlė isidėti užkandžių;

Bene prieš metus, kaip rašo užsienio lietuviams skirtas "Gimtas kraštas", Kaune atidaryta dar viena "naujos buities įmonė", pirtis, reikia manyti, platesnei visuomenei. Anot žurnalisto, ši pirtis — tikri rūmai — kuriuose tiek "patogumų ir grožio", kad "tiesiog nebepatogu ją pirtim vadinti".

Apie siauram valdžios aparato "establišmentui" skirtas "suomiškas pirtis" tik gandai teėjo. Pasirodo, kad tai ne kokių "buržuazinių rašėjų" išmislas ir ne anekdotinė fantazija, kad tai toks pat realus faktas, kaip "deficitinė prekė", kaip "blatas", kaip tik partijos išrinktiesiems skirtos parduotuvės.

"Suomiškos pirties" tema dramaturgas J. Grušas yra parašęs komediją, o šių metų "Pergalės" žurnale (rašytojų sąjungos organe) nr. 6 spausdinamas A. Drilingos romanas "Improvizacija mušamaisiais". Joje, tarp kitko, yra nemažas epizodas apie tai, kaip "suomiškoje pirtyje" "vienos ministerijos vienos valdybos viršininkas" su parinktais pavaldiniais ir draugais švenčia savo gimtadienį.

Manydami, kad ir mūsų skaitytojui ne pro šalį susipažinti su sovietinės tikrovės dar viena "buitine naujove", spausdiname šią pažintinės vertės turinčią ištrauką.

Vardas mūsų duotas

direktorius, paaiškino Evaldai Šateikis, šiandien jis čia šeimininkauja; **restorano direktorius** pakvietė visus prie staliuko su statine ir vikriai įleido į asotį alaus, alus putojo taip, kad per bokalų kraštus putos dribo, tai nebuvo įprastas alus, tai buvęs geras naminis miežių alus, ir kai Evaldas norėjo jo gurkstelėti, pajuto, kad truktelėjo į burną tik apynių skonį, o burnoj liko tuščia, ir dėl to vos nepaspringo oro gurkšniu; palauk, pasakė kažkas, kol puta nusistosis; geriant alų linksma nuotaika neblėso; rimti žmonės, pasakė Skrodenis, o elgiamės kaip vaikai; čia ne vyriausybinių priėmimas, pasakė kitas, čia tavo, Teofili, gimtadienis, galima ir paisydykauti; ne tik galima, bet ir reikia, pasakė trečias, nuo prakeikto darbo, popierių ir posėdžių galva pasidaro kaip puodynė, tad pripilam į savo puodynes tikro biržietiško alaus, vivat, moterys, kodėl jūs kaip vištos ant laktos — nei lesat, nei geriat! — moterys stovėjo atokiau, tarpusavy šnekučiuodamosi, jos visos buvo apsirengusios paprastai, bet elegantiškai, viena mūvėjo džinsus, kita velvetines kelnės, trečia apsivilkus laisvai krentančia "safari" suknele, o aukšta ir liekna Loreta tarp jų buvo šaunčiausia — ryškiai raudona jos palaidinė švietė iš tolo, o aukštai prakirptas mėlynas siauras sijonėlis pabrėžė kojų ilgumą ir tiesumą, taip, Loreta nesibaimindama demonstravo savo kojas, ji žinojo, ko jos vertos, kaip ir Vanda žinojo, ką

visi taip ir padarė, ir pirmasis atsistojo sakyti tosto Šateikis, matyt, jis iš čia esančių buvo artimiausias Skrodenio bičiulis, ir Šateikis pasakė: brangios draugės ir brangūs draugai, paskui ėmė kalbėti apie draugo Skrodenio veiklą ir nuopelnus valstybei; susidarė ispūdis, kad, jei ne draugas Skrodenis, jo sumanymas ir energija, mūsų ekonomika būtų išvis pairusi, kas būtų likę iš liaudies ūkio be draugo Skrodenio, ir taip toliau, ir taip toliau; Evaldas norėjo Vytautui pasakyti tą patį, ką pasakė Loreta namie: tu kai užsivedi, tai galo nebėra, bet Skrodenis sėdėjo oriai, jo veide buvo matyti pasitenkinimas, jis šypsojosi, ir Evaldas išsigando, kad tik jis nepradėtų linksėt galva, pritardamas savo paties nuopelnams, paskui Šateikis dar keletą žodžių pasakė ir apie brangią Teofilio gyvenimo draugę ir bendražygę Birutę Skrodenienę, tai buvo, pasirodo, moterėlė su "safari" suknele; be Birutės paramos ir meilės, tęsė Šateikis, draugo Skrodenio gyvenimas nebūtų pilnakraujis.

— Klausyk, Evaldai, — kuštelėjo jam Šateikis. — Tau teks kalbėti, galima sakyti, paskutiniam.

— O ką aš pasakysiu apie nepažįstamą žmogų?

— Mes gi susitarėm, kad tu ji iš pavardės žinai seniausiai.

— O jei pagaus meluojant?

— Kvailas tu!

Evaldas apsidairė — visi jau buvo išilę, o jis, matyt, stikliuką tik kilnojo ir negėrė, ir nevalgęs, nors, dabar prisiminė, kaimynė iš kairės, o tai buvo ta apskrita moteriškė su velvetinėmis kelnėmis, jam vis primindavo: kodėl jūs nevalgot, kolega, kodėl jūs nevalgot, pirmą kartą matau tokį nevalgų vyrą, ir negeriat, visada negeriat ar tik dabar? — taip kuždėjo jam kaimynė, ir jis automatiškai jai atsakinėjo, bet ką — niekaip negalėtų prisiminti, o dabar visi jau buvo įraudę ir sočiai užkandę, savo lėkštėje pamatęs raudonuojančius skilandžio ir kumpio gabalėlius greta rauginto agurkėlio ir baltų salotų, jis pajuto, jog burna pilna seilių, čiupo šakutę su peiliu ir bemat prarijo kelis kąsnius; o pasakė kaimynė velvetinėmis kelnėmis, mano kaimynui pagaliau atsirado apetitas! — jis žvilgtelėjo į ją, tai buvo gražutė rubuilė tiesia nedidele nosele, ji pakėlė taurelę ir pasakė: dėl apetito reikia, o gal jūs pripratęs tik bruderšaftus gerti? — ne, nepripratęs, pasakė Evaldas ir susidaužė su ja stikliukais, ir žvilgtelėjo į jos pirštus, putlius ir švelnius, visai kaip Vandos, ir ant bevardžio spindėjo kuklus auksinis žiedelis, bet jo akis buvo deimantinė; aš esu nevėkšla ir stuobrys, pasakė jis, visą vakarą sėdžiu su jumis ir ligi šiol jūsų vardo nežinau; Virga, pasakė jinai, mano vardas Virginija; retas vardas, pasakė jis; ne, neretas tarp mano bendraamžių, matyt, tada, kai gimiau, jis buvo madingas; na už jus, drauge Virginija, jis pakėlė stikliuką, bet tuo metu Šateikis suteikė Evaldui žodį, o jis nebuvo pasiruošęs, jis nežinojo, ką pasakyti, ir vis sėdėjo, ir Šateikis jį dar paragino, ir Evaldas tada prisiminė kažkokio poeto ketureilį, kuris ne kartą jį gelbėjo panašioje situacijoje, eilėraštis, jis žinojo, banalus, bet nebuvo kas daryti.

*Už žemę ir dangų, už duoną ir vyną,
už tikrą draugystę, brandintą ilgai!*

*Kol džiaugsmas ir meilė, ir vynos svaigina
Pakelkime taure už laimę, draugai.*

— Valio! — nelabai darniai šūktelėjo visi.
— Valio! Mes turime, pasirodo, ir poetą! kas galėjo pagalvoti! Valio! Kaip sakoma, kol vynos svaigina!

Jau buvo pasiekta tokio smagumo, kai visi kalba, o niekas nebeklauso, kunkuliavo visuotinis širmulys, tada Šateikis, skambindamas peiliu į butelį, šiaip taip visus nuramino, dar kartą pakėlė taure už draugą Teofilį Skrodenį ir pasakė, kad dabar laukia svarbiausia šio pobūvio dalis — pirtis, ir visi pakilo nuo stalo; Evaldas buvo visiškai blaivas, ne, jis niekad nepasigerdavo ligi žemės graibymo, tačiau bankete tokiam blaiviam vis dėlto kažkaip nejauku, nes matė, jog lieka vienas, visi linksmi, kvailioja, o jis vis nuošaly, jį už parankės paėmė ir glustelėjo prie alkūnės Virginija, tai buvo malonus glustelėjimas; jūs mėgstate pirtį? — paklausė jinai; taip, atskė jis, bet retai į ją patenku; ak, visi mes retai į jas patenkame, bet kai galima — kodėl nepasinaudoti proga; žinoma, pasakė Evaldas, ir jie įėjo į priepirtį nusirengti!

— Bet aš neturiu maudymosi glaudžių, — pasakė Evaldas.

— O kam jos? — nustebo Šateikis. — Pirty su glaudėm? Nesamone! Pusę malonumo prarastum!

— Per ką užduosi su vanta taip, kad taukai švirksčiau, jei būsi su glaudėm? — pasakė kitas.

— Itikintot, — pasakė Evaldas.

Jie nusirengė ir sulindo į pirtį, karštis buvo nedidelis, ir kažkas šliūkstelėjo vandens ant akmenų, šnypšdami pakilo garai; jie sulipo ant plautų apšilti, vienas atnešė krūvą vantų ir pamirkė jas į katilą vandens; kurgi moterys, paklausė kitas, galėtume ir pradėt, Evaldui pasirodė, kad pasigirdo, bet trečias jam atsakė, kad girdi, bobos kaip bobos, kol susikrapštys...

— Klausyk, — pasakė Evaldas Šateikiui. — Mes vanosimės kartu su moterimis?

— O ką?

— Juk nuogi!

— O tu nuogas su moterimi niekad nebuvai?

— Nepaistyk nieku!

— Ką tu čia bloga išžiūri — pirtyje su moterimis?

— Nei šis, nei tas.

— Naivus esi Evaldai, ir atsilikęs. Nebijok, jos pripratusios, jos į tave nė nepažiūrės!

— Bet aš nepripratęs.

— Pirtis yra pirtis, brolau! Čia nėra vyrų ir moterų, čia yra nuogi kūnai ir vantos. Štai kokia filosofija.

— Man ta filosofija nelabai...

— Pagaliau visa Rusija maudosi bendrose pirtyse, ir nieko. O mes vis apsimetinėjame, lyg būtumėm nuogos bobos nematė...

Tuo metu atsidarė durys, ir viena po kitos vidun išoko moterys, pirties prieblandoje jų kūnai buvo balti kaip kreida, tada kažkas keliskart šliūkstelėjo ant akmenų vandens, pirtis prisipildė garų taip, kad buvo neįmanoma išžiūrėti, katras kur yra, dar užpylė alaus iš butelio — pasklido gniaužiantis kepamos duonos kvapas, visi čiupo vantas ir ėmė pertis, šūkčiodami, aikčiodami ir stenėdami, ant aukštutinio plauto, kur Evaldas liko sėdėti vienas, nes visi pėrėsi stovėdami ant grindų, tapo nebepakeliama, jis norėjo nulipti, bet buvo nei šis, nei tas — visiems rodyti savo gėdą, kvailys aš, juk niekas dėl nieko nesinervina, talžosi vantomis net papliaukšėdami, garuose tai išryškėdavo, tai visai prapuldavo kūnai, bet žliaukiantis per akis prakaitas trukdė ką nors atpažinti, tačiau kur moteris, kur vyras — buvo aišku, Valpurgijų naktis, taip, Valpurgijų naktis, Evaldas pasiėmė vantą ir sudavė keletą kartų per nugarą, vis dėlto pirtyje dešimčiai žmonių (prisidėjo ir "Snaigės" direktorius) buvo ankšta, norom nenorom susidurdavo tai alkūnės, tai užpakaliai, ir prisilietimai Evaldui buvo nemalonūs, keldamas ranką su vanta jis užkliudė kažkurios moters krūtį, ji buvo šlapia ir todėl slidi, moteris linksmai žvygtelėjo, tada Evaldas, užsidengęs savo gėdą vanta ir laviruodamas tarp besiperiančiųjų, smuko prie išėjimo; už atvirų priepirčio durų laipteliai vedė į ežerą; dabar niekas manęs nematys, pagalvojo Evaldas, sviedė šalin vantą, nulipęs laipteliais niurktelėjo ežeran, vanduo savo šalčiu nudilgino jį nuo galvos iki kojų, jis plaukė tolyn, paskui atsigulė aukštielninkas ir judino rankas ir kojas tik tiek, kad išsilaikytų paviršiuje, dangus jau buvo raudonas nuo vakaro pašvaistės; muzikos mokytojas Jovaiša sakydavo: jei dangus vakare raudonas, lauk vėjo; raudona spalva vietomis pereidinėjo į oranžinę ar violetinę, buvo gera taip gulėti ir žiūrėti į oranžinį ar violetinį dangų, jis pasi-

juto lengvas, lyg skristų, ir atpalaidavo raumenis, ir paniro vandenin, išnėręs pažiūrėjo į pirtį — visai dar tebesivanojo, gali mane išjuokt, sakys — išsigandau ir pabėgau, bet kitaip negalėjau, aišku, nieko baisaus, visi gimstame nuogi ir visą gyvenimą nusirenginėjam ir apsirenginėjam, ir vis dėlto šitaip, kaip dabar, ne, ne, man neišeina, aš dar negaliu abejingai žiūrėti į nuogą moterį, dievai žino, gal reikia priprasti; Evaldas nusiyrė į krantą, o kas, jei dabar visi išgrius iš pirties ir pamatys jį tokį nuogą, ir vėl tu apie tai, subarė save, bet iš pirties tebesigirdėjo ūkčiojimai, kvatojimas, moterų žvygčiojimas, kaip jie ir ištveria tiek laiko, juk dabar ten tikras pragaras; Evaldas pasiėmė rankšluostį, kurį buvo palikęs ant laiptų turėklo, apsišluostė ir pasijuto tarytum atjaunėjęs, odą perštėjo, bet maloniai, juk jis nė nesivanojo, o taip gerai jaučiasi, matyt, nuo šalto ežero vandens, priepirty vienoje kabykloje buvo sukabinti jų drabužiai, o kitoje kabojo keliolika įvairaus dydžio frotinių chalutų, jis išsirinko vieną ir apsisvilko, paskui išėjo pro tas pačias priepirčio duris į balkoną ir ėmė žiūrėti, kaip saulė artėja prie karpytos miško linijos, paežerėje jau suokė lakštingala, bet dar tik protarpiais, jis žinojo, kad lakštingalos ima plėšyti gerkles naktį, į parytį, vasaros pradžios šiluma švelniai glamonėjo rankas ir veidą, aitariai kvepėjo alksniai, ežere čia šen, čia ten šoktelėdavo žuvytė, sukeldama spalvotus raibulius vandenyje, kuriame atsispindėjo dangus; tuo metu trinktelėjo priepirčio durys, kažkas išsoko ant laiptelių, ir tai buvo moteris, ji žengė atatupsta.

— Oi! — kvyktelėjo ji. — Ten stovi!

— Kas stovi? — paklausė kita.

— Tas mūsų poetas!

Loreta iškišo galvą pro duris:

— Kaip tau negėda laukti čia nuogų moterų! Nešdinkis, nes taip išmaudysim, kad ir grabe atsiminsi!

Evaldas suglumo; pirty buvo visi kartu, ir nieko, o čia ežere, jau nusikaltimas žiūrėti į besimaudančias undines, ak, tos moterys, nesuprasi, bet jis greitai nususuko ir nuėjo balkonu už kampo, apėjo pirtį ir išėjęs į banketų salę, kur padavėja jau dėstė švarius indus karštam patiekalui; Evaldas išipylė iš ąsočio alaus, putas nebebuvo, tirštą alų gėrė pasigardžiuodamas, pakišo ąsotį po kranu, dabar iš ąsočio bėgo alus su puta; jis atsisėdo ant suolo ir kramtė duoną su česnaku, duona traškėjo tarp dantų, jis užsivertė bokalą ir išgirdo, kad moterys išėjo į priepirtį ir, gagėdamos kaip žasys, matyt, ėmė rengtis; tada į ežerą nušuoliavo vyrai, moterys netrukus suėjo į svetainę — taip pat su frotiniais chalatais, su kuriais jos atrodė jaukios ir mielos, Evaldas pripilstė bokalus alaus, jos nugėrė po gurkšnelį ir triauškė pakepintą duoną, Virginija vėl prie jo prisigretino, ji buvo gerokai už Evaldą mažesnė ir žiūrėjo į jį užvertusi galvą; kokia tu miela, pagalvojo jis, vyrai tave galėtų ant rankų nešioti, ir garsiai paklausė ar seniai ją vyras ant rankų nešiojęs, ji nesuprato, tokią moterį, kaip jūs, vedęs, vyras turėtų ant rankų nešioti, pasakė Evaldas; cha cha cha, pasakysiu jūsų nuomonę savajam, tai prajuokinsiu, kvatojosi ji, bet buvo patenkinta, o jūs, Evaldai, zuikis, pasakė, ko išsigandot pirtyje; ar mes tokios bjaurios, ar ką, kad tuoj pat pabėgot, nė

šilimos neišmėginęs; o ko jūs išsigandot, kai balkone pamatėt mane, atkirto Evaldas; betgi mes buvom nuogos, gėda žiūrėti į nuogas moteris; o pirtyje jūs nebuvot nuogos, paklausė Evaldas; pirtis tai pirtis, pasakė Virginija, ji teikia tiek malonumo, kad visa kita užmiršti; jūs gal ir užmirštat, o man neišeina, pasakė Evaldas, be to, visos čia esančios pakankamai patrauklios, ir abejingai į jas žiūrėti neįmanoma; o, pasakė Virginija, jūs dosnus gražių žodžių; tai ne gražūs žodžiai, pasakė Evaldas, tai tiesa; ir tuo metu sugužėjo į salę chalatuoti vyrai, chalatu reikia, pasakė vienas, kol visi išdžiūsim; visi susėdo už stalo į savo vietas, salėje pasklido nepaprastai malonus kepsnio aromatas, padavėja ant padėklo atnešė ir visiems padėjo po viščiuką tabaka, oi! kauliukai! — visada vienas džiaugsmas, nesvarbu — kieno jie būtų, pasakė Skrodenis; nepastebėjau, kad jūs, vyrai, pernelyg pultumėt prie kaulėtų moterų, pasakė Loreta; o kam nežinoma tiesa, pasakė Skrodenis, kad prie kauliukų skaniau; jei jis geroje mėsytėje, pasakė Loreta; kokios apetitą žadinančios kalbos, pasakė Šateikis, tad siūlau: mažiau kalbų — daugiau darbo; tai ne pagal mūsų papročius, pasakė tas, kur su ūseliais, ir jis buvo Virginijos vyras, bet tiek to; viščiukas buvo iškeptas taip, kad tirpo burnoj, Evaldas net česnako padažą užmiršo, visi pritilo, tik vienas, kuris pirtyje labiausiai pūkštė, nes buvo gerokai truktelėjęs, ir jis buvo vyras tos, kuri andai mūvėjo džinsinēm kelnēm, pasakė, jog "Snaigės" direktoriui reikia užkabinti didvyrio žvaigždę, direktorius, kuris dabar jau taip pat už stalo sėdėjo greta Evaldo, patenkintas sukikeno; ką jūs, ką jūs, drauge Sprindy, mano pareiga — skaniai pavaišinti svečius; taip taip, pasakė tas, kuris pirtyje labiausiai pūkštė, mūsų visuomenės didžiausias laimėjimas ir yra tas, kad žmogus sąmoningai suvokia savo pareigas, bet nebūtinai jas atlieka, pajuokavo tas, kur su ūseliais, tačiau reikia pripažinti, kad viščiukas dieviškas, malonu, malonu, kiken "Snaigės" direktorius, ir visi šveitė — net ausys linko, ir tostų niekas nebeskelbė, kas norėjo, tas ir gėrė neraginamas, pasiūlydamas kaimynui arba nepasiūlydamas; Evaldas turbūt bent ketvertą bokalų išsiurbė, ir todėl gerokai svaigo galva, jis nė nemanė, kad alus gali būti toks stiprus, o čia dar prie šalies Virginija, vis kumšėdama į alkūnę, skatino gerti; matyt, be bruderšafto jums neišsiūlysi, sakė ji, ir jis vis lenkė vieną po kitos taurelę, jausdamas, kaip apgirsta, bet mintys buvo aiškos, ir jis žinojo, kad jos ir liks aiškos, nebent tik kojos pasunkės, bet ir visi jau gerokai buvo išsimaiginę, ir tas, kuris pirtyje labiausiai pūkštė, panorio pasakyti kalbą, ir jam išėjo graži kalba apie viščiuką, restorano — "Snaigės" dėka nutūpusį ant šio stalo ir savo sparneliais suteikusį tiek malonumo, ir taip toliau, ir taip toliau, nes visi buvo jau ganėtinai įraudę, tada netikėtai kažkas paklausė, ar čia nėra muzikos, kodėl nepašokt, bet muzikos nebuvo; asilai, kaip nė vienas apie tai nepagalvojom, pasakė tas, kur su ūseliais, ir jis buvo Virginijos vyras, kuris vėliau pasakys: Virga, nebūk paršas, nelisk prie to poeto, bet niekas jo nebesiklausys, o dabar visi jį girdėjo, ką jis pasakė, tada atsistojo Šateikis; Vytas nebūtų Vytas, jei kokio velnio nesugalvotų, pasakė ta, kuri andai buvo su džinsais, o dabar,

kaip ir visi, supstėsi chalatu, kurio skvernai nuolat slydo nuo kelių, tada atsistojo Šateikis ir pasakė: šokiams muzikos gal ir neturėsime, bet pagrot yra kam, nes mano bičiulis Evaldas — vienas geriausių perkusistų Lietuvoje; neperdėk, garsiai pasakė Evaldas ir tyliai pridūrė: velniai griebtu, kam pasakei? — o ką, ar jau nebegroji? — nesvarbu, groju ar ne, pasakė Evaldas; paprašykim, pasakė Šateikis, kad jis parodytų mums, ką gali, nieko aš negaliu, velniai griebtu, pasakė Evaldas, bet visi ėmė ploti, ir jam teko atsistoti, ir nueiti į kampą, kur stovėjo sintezatorius ir būgnų komplektas, lazdelės buvo padėtos greta ant kėdės, ir jis paėmė jas į savo rankas, nors ir labai šito nenorėjo, velniai griebtu, ir atsėdėjo priešais būgnus, ir sudavė kelis kartus, — būgnai ir lėkštės skambėjo taip, kaip ir turi skambėti, ir jis, pradėjęs mušti lėtai, palengva greitino ritmą, ir kai pasiekė presto, iš už miško pasirodė debesis, iš pradžių tik jo baltas pakraštys, bet jis artėjo darėsi vis grėsmingesnis. Evaldas girdėjo tvinksint savo širdį, ir jo kakta buvo šlapia nuo prakaito, ir rankos, laikančios lazdeles, drebėjo kaip seno alkoholio, o visi prie stalo tylėjo, kodėl jie tyli, ką nors darytų, apkurtinau aš juos, ar ką, ir jis atsistojo, ir padėjo lazdeles, iš kur buvo paėmęs, ir žengė prie stalo, ir tik tada sėdintieji sujudo.

— Bravo! — plojo jie kaip pašėlę, ir jam pasirodė, kad ji supa minia, žmonių žiedas siaurėja ir siaurėja ir ima jį spausti, svetainėje visos devynios burnos šaukė kaip viena: — Bravo! Bravo! Bravo!

Ir plojo visi kaip pašėlę, o kai Evaldas atsėdėjo, Teofilis Skrodenis atsistojo.

— Draugai, — pasakė jis, — aš dėkingas visiems už gražius sveikinimus, bet niekad nemaniau, kad gali būti toks pasveikinimas, kokį suteikė laimė man išgirsti draugo Šateikio bičiulis Evaldas. Aš negaliu jam pasakyti — dėkingas: aš esu sukrėstas! Niekad nemaniau, kad iš šito bubino, iš tos šunies skūros galima išgauti tokią muziką. Ačiū jums, mielas kolega Evaldai! To neužmiršiu. Ačiū jums, brangūs draugai, kad šiandien su manim pabuvot. To taip pat neužmiršiu. Ir tebūna mums linksma ne tik šią naktį, o ir ligi mūsų gyvenimo pabaigos.

— Amen, — pasakė tas, kuris su ūseliais.

Ir visi pakėlė taureles, ir išgėrė tylom ligi dugno, ir puota tęsėsi ir niekas nebegalvojo, kiek ji tęsis, ir Evaldas paklausė Šateikį, kada jie važiuos, į Vilnių, ir Šateikis išplėtė akis, stebėdamasis, kad Evaldas šito klausia, paskui susigriebė ir pasakė, kad važiuos rytoj rytą, nes mikroautobuso vairuotojui liepė grįžti miestą; o kaipgi bus su nakvyne, ak, vaikuti, pasakė Šateikis, ar nematai, kad šitoj pily yra antras aukštas, o ten paklotas patalėlis kuo švelniausias; ir kiekvienas turės po lovą, jei nenulīs į svetimą... ir kai Šateikis pasakė, jog dar kartą kalbės mūsų didysis muzikantas (ir poetas, pridūrė tas su ūsiukais, tai yra Virginijos vyras), Evaldas piktai atkirto: aš ne muzikantas, aš inžinierius! — bet susigriebė, kad jis ir ne inžinierius, jis paprasčiausias "Vaivos" ekspeditorius ir Vandos sugyventinis, štai kas tu, velniai griebtu, ir ko tu esi vertas, ekspeditoriau, pseudomuzikante, štai kaip toli tavo nuvažiuota, važiuojant ligi šios

pirties, tai ko tu iš tiesų tada vertas, ir pyktis jį jau deginte degino, ir jis atsistojo, ir visi pritilo.

— Aš inžinierius, o ne muzikantas, ir tuo labiau ne poetas, — pasakė jis. — Bet iš čia esančių, manau, dauguma dirba ne pagal specialybę, ar ne?

— Vadovo specialybės nėra, bet vadovavimo profesija yra! — pasakė tas, kuris labiausiai pūkštė pirtyje.

— Pagaliau tai ne taip svarbu, — tęsė Evaldas. — Siūlau pakelti taures už Romos imperijos palikuonis, nes, kaip žinia, Roma žlugo nuo persisotinimo ir begalinio pomėgio linksminis pirtyse!

— Išeisk kiaulę į bažnyčią, tai ji ir ant altoriaus užlips, — pasakė tas, kuris su ūsiukais, tai yra Virginijos vyras.

— Draugai, draugai, teisingai supraskime Evaldo humorą, — pasakė Šateikis.

— O aš rimtai, — pasakė Evaldas.

— Pakelkim taures už moteris, — pasakė Skrodenis.

— Pagaliau susiprato!, — pasakė ta, kuri andai buvo su džinsais ir kurios vardas Violeta. (Incidentas buvo likviduotas, ir puota tęsėsi toliau).

Lietuvių teisių gynybos fronte

Veiksnių įkurtasis Lietuvių Teisėms Ginti Fondas tik lietuvių reikalams telkia lėšas nekaltai apkaltintų gynimui ir dokumentacijai. Gi, LTG Fondo pradininkas Lietuvių Teisėms Ginti Komitetas, į kurį įeina taip pat visu veiksnių atstovai, rūpinasi visa kita akcija, išskyrus lėšų telkimą. Rūpinasi, kad teismuose būtų tinkama procedūra, kad būtų panaikintas JAV-ėms kenksmingas ir nepatikimas OSI ir KGB bendradarbiavimas, kad JAV Kongresas tuo susirūpintų ir kad nebūtų terorizuojami JAV piliečiai pagal Sovietų užmačias.

LTG Komiteto nariai palaiko glaudų ryšį su savo veiksnių valdybomis, reikalui esant, veiksnių pirmininkai pateikia vyriausybei bendrus memorandumus bei daro atitinkamus žygius. Panašiai atskirai gina savo teises, rūpinasi lėšų telkimu ir kitos tautybės: latviai, estai, ukrainiečiai ir kiti.

Šioje kovoje už savo teises turi daug reikšmės jungtiniai pabaltiečių ir kitų tautybių vienetai ir Koalicija už konstitucinę teisę bei saugumą. Atskirų tautybių komitetai, fondai ir junginiai savo veikla vienas kitą papildoma, tačiau ypač daug reikšmės turi visuomenės balsas bei parama lėšomis ir laiškais, kreipiantis į savo kongresmenus ir senatorius. Be visuomenės paramos jokie žygiai nebūtų įmanomi. Lietuvių Teisėms Ginti Fondas telkia lėšas tik lietuvių gynimui ir dokumentacijai. Aukas, kurias galima nurašyti nuo mokesčių, siūsti: American Lithuanian Rights Fund, Inc., 2636 West 71st Street, Chicago, IL 60629.

Pataisymas

Praėjusio, birželio, LD nr, rašinyje apie S. Laucį ir jo kūrybą išbrovusias stambesnes teksto ir korektūros klaidas:

Pradžioje—S. Laucius buvo jauniausias iš 7 brolių (šeimoje buvo dar 3 seserys); gale—S. L. buvo vedęs Elzbieta Pralgauskaite.

Lietuvių išeivijos kultūros klausimais

Kas praeis? Kas išliks? Ir ko reikia?

Vasario ir kovo mėn. LD žurnalo numeriuose pradėjome pokalbį lietuvių kultūros išeivijoje išlaikymo ir kūrimo klausimais. Straipsnyje „Kultūra—kaip duona“ buvo plačiau kalbama apie kultūros apimtį. Atkreiptas dėmesys į specifinę kultūros reikšmę išeivijos sąlygose. Kvietėme skaitytojus tais klausimais pasisakyti.

Pirmuosius atsakymus spausdinome balandžio numeryje.

KLAUSIMAI:

1. Ar būtina tik išlaikyti/užkonservuotą lietuviybę ir kaip?
2. Ar mes pajėgūs kurti lietuviškas meno vertybes ir kokias?
3. Ar mums (išeiviams) reikalingas tautinis menas, ką mes vadiname tautiniu menu, ar gana „tarptautinio,“ t.y., to krašto, kuriame mes gyvename, meno?
4. Ar mes pajėgūs patys išlaikyti ir kurti lietuviškas vertybes, nesinaudodami tuo, kas dabar gaminama okupuotoje Lietuvoje, ar beatodairiškai turime priimti visa, kas iš sovietinės malonės mums peršama kaip lietuviškoji kultūra?
5. Kas praeis ir kas išliks?

ATSAKYMAI:

V. Volertas:

Tautinės kultūros ir tautinių vertybių sąvokose matau daugiau, kaip literatūrą, tautosaką, tautinius rūbus ir šokius. Čia įeina ir dvasiniai asmens turtai. Tautos kultūros nenusako tik folkloras su individualia kūryba, nes kūrybingumas ir kultūra ne visada reiškia tą patį. Pažangai, žinoma, nesvarbu, kad Egipto piramidės, Romos amfiteatras statė vergai. Bet tauta ar žmogus, naikiną ar išnaudoja kitas tautas bei žmones, nėra kultūringi. Neaukštai stovi ir tautos, kurių nariai nemoka sugyventi savo tarpe, arba nesugeba be savųjų niekinimo verstis nelaimių, pvz., okupacijų atvejais.

Išivija nediktuos kalbos taisyklių, bet ji, saugodama atsineštas formas, gali būti labai naudinga, lėtinant prievartinį svetimžodžių ir frazių spraudimąsi į lietuvių kalbą. Išivija nesukurs naujų tautinių rūbų, bet senus išlaikys be rusiškų „žiponų,“ „rubaškių“; ji neišves naujų šokių, bet tradiciniuose neišterps kazokiškų patūpčiojimų. Nesunykusiai išeivijai būdingas formų konservavimas turi teigiamybių, ypač tautos bruožus veikiant prievartai.

Suprantama, kad užsitvenkusi išviršinė tautinė kultūra įkyrės mums ir šalia mūsų esantiems. Kiekvienoje lituanistinėje mokykloje, kiekviename renginy kaišiojami tie patys tautiniai šokiai ir tos pačios dainos nusibos. Primityvų jų piršimą reikėtų apretinti. Rengiantis dainos ir šokio demonstravimui, tektų sudaryti išpūdingą manifestacinę aplinką, kuri žiūrovą trauktų, ne jį vargintų. Tuo keliu šių įvykių pasiilgę lauksime. Nei Dainų nei Šokių švenčių programų negalima perkrauti. Saikūs, geri chorų ir šokėjų pasirodymai leis auditori-

jai dainą su šokiu pamilti. Ar neužtenka dviejų valandų, pertrauką iskaičiuojant, kad pademonstruotume, ką geriausio turime? Ar menkintis save netvarka, vėlavimais bei

konvencijoms būdingomis, mažai išgirstamomis kalbomis? Pagrindą turi sudaryti iškilmingumas, ne didenybių pasižmonėjimas.

Dėl ryšio stokos laikas išeivijai deda kitokius ženklus, kaip tautai. Bet ar trokštume būti vienodi visais požiūriais? Kaip su įpročiais pameluoti, pavagiliauti, įtarinėti, visur būkštauti, visada tylėti prieš viršininkesni, bet šūkauti ant pavaldinų? Kaip išsiskyrimas klasėmis su atskiromis ligoninėmis, krautuvėmis? Tai ne tautinės kultūros bruožai, bet jei jie pradėtų tautoje įsirašyti, išeivijai jų nereikėtų savintis.

Gyva išivija nėra tokioje apgailėtinoje padėtyje, kaip verkauja pesimistai, „Visur viskas negerai“ ir komunistų partijų nariai. Paskutinieji nekreipia dėmesio, kaip gyvena lietuviai be ryšio su tauta Sibire, Gudijoje, Suvalkų trikampy. Jie tik didžiai ašaroja dėl išeivijos Laisvame pasaulyje.

Iš okupuotos Lietuvos savinamės viską, kas gera, tačiau nei rašytojas nei dailininkas daug nesusilaukia. Ten atiduodame viską, kam neuždaro durų. Gyvename ir gyvensime be verkšlenimų, nors kai kas verkia už tautos, verkia tautoje.

Jeį nesi keturkojis žiurkinas—cypki, atsiliepi, ginkis, kovoki. Pasidaryk atspaudų, duoki įtakingiems asmenims, spaudai . . .

Lietuvos krikščionybės jubiliejus

Vyskupui Pauliui A. Baltakiui, O.F.M. kviečiant Amer. Liet. Tarybos pirm. Teodorą Blinstrubą pranešė, kad Amerikos Lietuvių Taryba sutinka įeiti į centrinę Lietuvos krikščionybės—Lietuvos krikštų (1251, 1387, 1413) jubiliejaus minėjimo komitetą.

Respublikonų suvažiavime, iš k.: Aino Lauri, Frank Fahrenkopf—Amerikos Resp. Partijos pirm., Liucija Mažeikienė—Kalifornijos Liet. Resp. pirm., Laszlo Pasztor—Tautybių Resp. garbės pirm., Vytautas Vidugiris.

At the Republican Convention, from left: Aino Lauri (Estonia), Frank Fahrenkopf, pres. of the Republican Party, Mrs. L. Mažeika, pres. of the Lithuanian Republicans of California, Laszlo Pasztor, National Republican Heritage Groups honorary president, and Vytautas Vidugiris, vice president of Lithuanian Republicans of California.

Klevelando šv. Kazimiero Lituanistinės mokyklos mergaičių choras išpildo programą Motinos dienos minėjime. Dirigentas A. Bielskus.

—Nuotrauka V. Bacevičiaus

The Girls' Choir of St. Casimir's Lithuanian Saturday School of Cleveland during Mother's Day ceremonies. Director: A. Bielskus.

Pasaulio Lietuvių Gydytojų sąjungos suvažiavimo atidarymas.

Iš k. į d.: dr. J. Šonta, dr. J. Daugirdas, dr. D. Degesys ir sol. Irena Grigaliūnaitė giedojusi Amerikos ir Lietuvos himnus.

—Nuotrauka V. Bacevičiaus

At the International Convention of Lithuanian Doctors the opening hymn was sung by soloist Irena Grigaliūnas. From left: Dr. J. Šonta, Dr. J. Daugirdas, Dr. D. Degesys.

Clevelando lietuvių veikla

Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos narių suvažiavimas geg. 25—27 d.d. Klevelande
Iš k. į d.: Šilbajorienė, dr. F. Kaunas, kun. G. Kijauskas S. J., dr. R. Šilbajoris.

—Nuotrauka V. Bacevičiaus

At the May 25-27 International Convention of Lithuanian Doctors in Cleveland. From left: Mrs. Šilbajoris, Dr. F. Kaunas, Rev. G. Kijauskas, S.J., Dr. R. Šilbajoris, who gave a lecture on contemporary Lithuanian literature.

Šv. mišių aukas atneša kunigo G. Kijausko giminės: broliai Algis, Juozas Kijauskai, sesuo Nijolė Botyrienė ir palyda.
(Iš kun. G. Kijausko, SJ, 25 metų kunigystės jubiliejaus)

—Nuotrauka V. Bacevičiaus

Relatives of Rev. G. Kijauskas, S. J., bring offerings during Mass. His brothers, Algis and Juozas, his sister Nijolė Botyrius and others (on the occasion of the 25th anniversary of his ordination).

Kun. G. Kijauskui, SJ, švenčiant 25 metų kunigystės jubiliejų, Klevelando Lietuvių organizacijų rengimo komitetas įteikia gražią simbolinę dovaną Madoną, pagamintą dr. R. Povilaičio, Čikagoje. Įteikia "Grandinėlės" atstovai Pliodzinskas ir Bartkutė. Kairėje komiteto pirm. VI. Čyvas

—Nuotrauka V. Bacevičiaus

On the occasion of the 25th anniversary of his ordination, the organizing committee of Cleveland's Lithuanian organizations honored Rev. J. Kijauskas, S.J., with a beautiful symbolic Madonna (created by Dr. R. Povilaitis, Chicago). Presenting the gift are Mr. Pliodzinskas and Ms. Butkus, members of the folk dance group "Grandinėlė." On the left, committee chairman VI. Čyvas.

Kunigui Gediminui Kijauskui SJ gieda Ilgiausių metų, 25 metų kunigystės jubiliejaus proga.

Iš k. į d.: P. Milašius, seselės Kristina ir Korenthia, jubiliatas ir Juozas Stempužis.

—Nuotrauka V. Bacevičiaus

Celebrating the 25th ordination anniversary of Rev. J. Kijauskas, S.J. From left: Sisters Kristiana and Korenthia, P. Milašius, and others. On the right, J. Stempužis.

ENGLISH SECTION

Lithuania Rejects the Soviet Union's Claims

Statement Submitted by
DR. C. KAZYS BOBELIS

President of the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania
to the
Baltic Tribunal, July 25, 1985, Copenhagen, Denmark

LITHUANIA HAS BEEN an internationally recognized state since the middle of the 13th century A.D., an equal partner of Poland in the dual Commonwealth negotiated in 1569 until the three partitions by Russia, Prussia and Austria at the end of the 18th century. Independence was briefly restored in 1812. After massive insurrections in 1831, 1862-64, and a peaceful revolution in 1905, Lithuania declared the restitution of its State independence on February 16, 1918.

On July 12, 1920, a Peace Treaty was signed with Soviet Russia in Moscow. Article I of the Treaty incorporated a proposal, in Lenin's own handwriting, to the effect that Russia "renounced without reservation the sovereign rights of Russia over the Lithuanian people and their territory."

Thereafter, in 1926, by the Non-aggression Treaty, the Lithuanian Republic and the Russian Soviet Socialist Federal Republic undertook "to respect each other's sovereignty and territorial integrity and inviolability" and pledged themselves to refrain from "any act of aggression whatsoever, against the other party."

In 1939, prior to World War II, Lithuania, Latvia, Estonia, Finland and the Soviet Union were good neighbors and fellow members of the League of Nations.

They were mutually bound by the League of Nations' Charter, by their respective Peace and Non-aggression Treaties with the Soviet Union (in the instance of Lithuania validated until December 31, 1945), the Kellogg-Briand Pact and the Definitions of Aggression Convention sponsored by the Soviet Union. However, by gradually implementing the Molotov-Ribbentrop Pact of August 23, 1939, and the Secret Protocols attached to it, Nazi-Germany and the Soviet Union attacked and divided Poland, leading to the start of World War II.

It is important to note, that despite Nazi-Germany's pressure on Lithuania's government, through intimidations and threat, to force Lithuania to join Nazi-Germany and the Soviet Union in attacking Poland, Lithuania steadfastly refused, remained neutral (despite territorial disagreements between Lithuania and Poland) and provided shelter and help to the fleeing

Dr. K. Bobelis, president of Supreme Committee for Liberation of Lithuania.

Dr. Kazys Bobelis, VLIKO pirmininkas.

Polish army and refugees, among them there were thousands of Jews.

On June 15, 1940, the Soviet Union, with the approval of Nazi-Germany, invaded and occupied Lithuania by force, established a puppet government and on August 3, 1940 forcibly incorporated Lithuania into the U.S.S.R. The Lithuanian people have never stopped resisting the Soviet oppression and even today refuse to accept the Soviet colonial yoke. The bloody guerilla war of 1944-1951 resembles today's fighting in Afghanistan against Soviet invaders.

LITHUANIANS WERE PREDOMINANT signers of the well-known Baltic Memorandum, made public on August 23, 1979, in Moscow, and which condemned the Hitler-Stalin Pact of 1939 and demanded independence for the three Baltic States. The past decade has seen a succession of patriotic demonstrations, which ranged from relatively peaceful to violent—as the riots in Kaunas in May, 1972, following the self-immolation of a Lithuanian youth, Romas Kalantas, in protest against the subjugation of his country. The Lithuanian-Helsinki Monitoring Group was formed in Vilnius on November 25, 1976; although decimated by arrests, exile and death, it remains active. The documents issued by the Helsinki group deal with national religious and political rights. With some fifteen periodicals and many other publications, Lithuania today has the largest and most active underground press per capita in the entire Soviet-controlled part of Europe.

The Catholic Committee for the Defense of Believers' Rights was organized in 1978. The purpose was:

"To call the attention of the Soviet government to the instances of discrimination against the Church and against individual believers."

"To explain to priests and the faithful what their rights are and to help defend those rights."

"To see that its Soviet law and practical enforcement, as far as this concerns matters of the Church and faithful, would not conflict with international agreements of the Soviet Union."

The struggle for religious rights is an important component of the Lithuanian national resistance. The Lithuanian Catholics have created a well-organized mass movement, which has several unofficial journals at its disposal, including the authoritative *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*.

An important aspect of the Lithuanian resistance is the struggle against what many of them perceive as "cultural genocide", Moscow's systematic effort to transform the indigenous culture into an alien hybrid. The weapons of the policy are censorship, isolation, xenophobia and russification. Lithuanians are especially aware of the threat to their language: since the so-called Tashkent Conference (May 1979), an unconcealed campaign is under way to transform the Lithuanian schools into centers of russification.

In the school curriculum the history of the Baltic countries is distorted and caricatured.

WHAT THE RED ARMY began with bayonets and tanks, what the Soviet security organs maintain by means of their courts and jails, is to be completed and consolidated by the schools. The task of the schools is to perpetuate Russian domination in all the enslaved countries, to instill in the younger genera-

tion the state ideology—which has become a religious surrogate—and gradually to russify it.

The Lithuanians in the free world had to renounce the Soviet distorted version of historical facts such as the nation's genocide and cultural, political and religious aspects of life under Soviet occupation. It is important to emphasize the Soviets' aggressive russification program.

Therefore in order to preserve and record the true historical events, the Lithuanian Encyclopedia of 36 volumes was published in Boston in 1953-1969, and in 1970-1978, six volumes in the English language.

The 1975 signatories of the Helsinki Final Act pledged that they would fulfill in good faith their obligations under international law and committed themselves to the full implementation of the principles of the Final Act.

By virtue of those principles—all people always have the right, in full freedom, to determine, when and as they wish, **their internal and external political status, without external interference, and to pursue as they wish their political, economic, religious, social and cultural development** (Declaration on the Principles Guiding Relations between Participating States).

Dag Hammarskjöld once said, "Without recognition of human rights, we shall never have peace."

It is regrettable that today, ten years later, principles of the famous Helsinki Accord can not be implemented, only because of the Soviet Union's persistence and flagrant violations of all the agreements.

The U.S.S.R., who always attempts to assume the role of a "champion" of a national independence and territorial integrity of the small states, in order to impress and obtain support of the Third World countries, actually is a most brutal colonizing power of this world.

The Western Democracies, confronted with the flagrant, unprovoked Soviet aggression against Lithuania and other Baltic States, in accordance with the Stimson doctrine of non-recognition of the validity of an acquisition of territory that is brought about by force as well as in accordance with the respective principles of international law, refused to recognize the forcible annexation of Lithuania by the Soviet Union. They considered the Lithuanian State as existing **de jure** and only temporarily occupied by a foreign power. Diplomatic and consular missions of independent Lithuania are still recognized by many Western countries.

The British prime minister Winston Churchill made it clear in the following statement:

We have never recognized the 1941 frontiers of Russia except de facto. They were acquired by acts of aggression in shameful collusion with Hitler.

On December 2, 1975 the Secretary of State for External Affairs of Canada, Mr. Maceachen, stated that the Final Act in no way confirms the territorial status quo in Europe and that in particular the status of Estonia, Latvia and Lithuania as at present recognized by Canada has in no way been altered thereby."

President Giscard d'Estaing of France also pointed out that the provisions of the Final Act

"n'impliquent pas la reconnaissance de situations quelle n'aurait pas d'autre part reconue."

On October 25, 1980, President Ronald Reagan stated: "... Official diplomatic non-recognition of the forced incorporation into the USSR of those three small (Baltic) nations has been a part of America's foreign policy since 1940."

On December 14, 1982, the **Australian Senate** passed a resolution recognizing the rights of the Baltic peoples to self-determination and free pursuit of their economic, social and cultural development.

On January 13, 1983, the **European Parliament** passed a resolution that the European Community's Conference of Foreign Ministers submit the issue of the Baltic States to the Decolonization subcommittee of the United Nations.

ON THE 61st ANNIVERSARY of the de jure recognition of the three Baltic republics of Lithuania, Latvia and Estonia by the United States, President Ronald Reagan released a statement on July 29, 1983, to be circulated by the United States Mission among the members of the United Nations of the 38th General Assembly meeting in September 1983, which would consider the importance of the right of peoples to self-determination and of the speedy granting of independence. The President stated: "Today, the Baltic people continue to struggle to attain freedom and their right to self-determination . . . Americans share the just aspirations of the people of the Baltic nations for national independence. We cannot remain silent in the face of the continued refusal of the government of the USSR to allow these people to be free . . ."

In the same spirit Lord Carrington, former Foreign and Commonwealth Secretary (1979-1982) of Great Britain, stressed the Western political and moral obligations toward Eastern Europe: "We must face squarely the complex moral and political dilemmas which developments in Eastern Europe pose for the West . . . Our prime concern must be for the peoples of these countries themselves. We have a historical duty, and a political and moral responsibility to uphold their right to freedom and self-determination." (NATO review, No. 2, 1983, p. 2).

The Foreign Minister of the Federal Republic of Germany, Hans-Dietrich Genscher wrote in the Foreign Affairs Journal, Fall 1982, p. 59, "Western democracies cannot and must not remain silent in the case of the suppression of freedom in Central and Eastern Europe; here, too, they must call for the realization of human rights and the right to self-determination."

The issue of Lithuania's illegal occupation by the Soviet Union was presented to the signatory countries of the Helsinki Final Act—in Helsinki (1975), Belgrade (1978), Madrid (1980), and Ottawa (1985).

Soviet acts of aggression against Lithuania are a crime under international law which remains unrepaired. The international problem created by the annexation of Lithuania, as well as Latvia and Estonia, demands a solution based on the fulfillment of the international obligations assumed by the Soviet Union and other members of the international community, in full respect of the rights of self-determination to which the Soviet Union adhered by signing the Atlantic Charter, the Charter of the United Nations, the Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, International covenant on Civil and Political Rights, the Helsinki Final Act of August 1, 1975, and other binding international documents.

The Soviet Union continues to deny and isolate the fundamental freedom and basic human rights in occupied Lithuania in pursuit of its imperialistic policies.

Lithuania today has all the hallmarks of a colonially ruled country: economic exploitation, imposition of alien cultural patterns and values, religious persecution, denial of human rights, russification. The communist system in Lithuania has no popular support and is strongly opposed through underground publications, religious manifestations, etc.

In 1943 The Supreme Committee for the Liberation of Lithuania was formed to resist Nazi-Germany's occupation. But with the defeat of Nazi-Germany and with the Soviet Union's forcible re-annexation of Lithuania, The Supreme Committee's main objective is to restore Lithuania's sovereignty as a free democratic European nation.

Lithuanians will never accept enslavement by the Soviet Union. There will be no peace in Europe until the independence of the Baltic States is restored.

The Supreme committee for the Liberation of Lithuania comes before this distinguished Baltic Tribunal to present the injustices and the international law violations imposed by the Soviet Union upon Lithuania. We support and endorse the indictment presented by the Baltic World Council.

We shall continue to resist and expose Soviet imperialistic obsessions of world domination.

We therefore appeal to the world to help us to maintain our goal of Freedom for Lithuania.

PRAŠOME!

Pagal savo išgalės aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Išdui—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ALTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION

P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

The Mad Ashram (Watercolor), by Jurgis Šapkus
Išprotėjęs Ashram (akvarėlė) — dail. Jurgio Šapkaus

Oriental Head — California Alabaster
Rytiečio galva (Kalifornijos alabastras) — dail. Jurgio Šapkaus

JURGIS ŠAPKUS

by John Skirius

Jurgis Šapkus was born in Panevėžys, Lithuania, and first studied art formally in Germany—at the Ecole des Arts et Metiers in Freiburg and at the Academy der Bildenden Künste in Munich. He arrived in Chicago in 1952, with a baby son in his arms, having spent his last ten dollars on the train. His first job there was unloading coffee bean sacks.

Soon thereafter he put his artistic talents to work. For six years he worked in stained glass: among his accomplishments are a set of windows for the St. Donatus Church in Elmhurst, Illinois, and two altar windows for the Polish National Church in Chicago. Šapkus also designed stage sets and backdrops for musicals, comedies, ballets, and children's plays. He also held sculpting classes in Chicago.

Architectural sculpture was a natural offshoot. Mr. Šapkus received a commission from the Holy Cross Church in Chicago to sculpt a nine-foot "Christ in Sorrow," or "Rūpintojėlis," as well as two six-foot figures of "Florian and St. Isidor."

He did a series of sculptured-wire figures and stained glass murals for the Chicago Marquette Park Savings and Loan Association. In the mid-1960's he completed a 24-foot "Gemini" fountain, of cast stone, for St. Mary's Hospital in Apple Valley, California. He currently resides in Manhattan Beach, California.

At the present time, Šapkus favors watercolor painting and alabaster carving as his principal media. German Expressionism has had a significant influence on his art. His current wife, Julia, also a painter, is the daughter of the German Expressionist painter, Ernst Kiefer.

Among those European artists who have most influenced or inspired him, he would include Wilhelm Lehmbruck (sculptor), Kathe Kollwitz (graphic artist and sculptor), Max Beckmann (painter), Ernst Barlach (sculptor), and Marc Chagall (painter). The imitation of Lehmbruck is particularly notable in the sculpture at the Holy Cross church in Chicago. Among his favorite American artists, he would include John Singer Sargent (painter), Ben Shahn (painter), Federico Lebrun (painter and sculptor), and Gaston Lachaise (sculptor).

In some of Mr. Šapkus' works, there is an ironic or bizarre aspect. His massive "Metamorphosis of an Angel," with three hands, is earthy and earthbound, in spite of the wings. The watercolor, "The Mad Ashram," is the study of insanity in an asylum in India. The "Oriental Head," in a reclining state, is reflective of the sculptor's efforts at working around the shape of a given stone. In his sculpture, above all, there is sensuality; in his watercolors, movement and the capturing of a mood or idea.

*Metamorphosis of
an Angel—
Utah alabaster 28" high*

Angelo metamorfozė su
jaunąja (akvarėle)
(Utah alabastras)

*St. Izidor, by Jurgis Šapkus
Šventas Izidorius—dail. Jurgio Šapkaus*

Letter to the Editor

The translator of my article "Gods and Demons" (May, 1985) misunderstood several expressions in the Lithuanian original (see issues of February and March). Unfortunately, I did not see the translation before it was printed. Now I wish to correct only the most important miscreancies.

1. I said that "there are **invented** as many mythological theories as there are outstanding mythologists" (and not vice versa), because every mythologist tries to create his own theory to explain everything.

2. The class of creators and craftsmen I called *bourgeois* (miestiečiai) and not "villager class" (kaimiečiai).

3. Original speaks about "linen of fairies" (laumių drobės) and not about "garment of witches."

4. Read: "... cultivating the soil was not the first or oldest form of **economy**."

5. Read: "... there were three distinct classes in the primitive human **society**" (questionable theory).

6. Translations of quoted songs often are incorrect. E.g.: **tūta** is meaningless onomatopoeia and does not mean "uncle."

7. Pagan god names cannot be trans-

lated, e.g. "Praamžis" as "Protoage."

8. The last sentence in the Lithuanian original meant: "I merely investigate mythology, **inventing** nothing." (Lith. "prasimanyti" means "to invent, to fabricate, to devise.")

Sincerely,
Dr. Jonas Balys

The "Evil Empire" and The Baltic States

"Reagan is often upbraided for having described the Soviet Union as an evil empire. Those opposed to this term seem to be offended esthetically rather than politically. Just how wide of the mark is the president? Oppressing an array of nationalities whose populations far outnumber its own, Russia is the last of the old European empires, keeping in subjugation not only formerly independent states such as **Estonia, Latvia and Lithuania** (Hitler's gift to Stalin), but also the nations of Eastern Europe. Every country 'liberated' into the Soviet bloc has been transformed into a national prison, where the borders are guarded to keep the inmates in rather than the foreigners out . . ."

(Peter Collie and David Horowitz, *The Washington Post*, March 17, 1985)

L.B. Socialinių reikalų taryba yra paruošusi magnetofono juosteles lietuvių kalba akliems ir neprimatantiems. Vienos magnetofono juostelės kaina \$5.00 ir \$1.00 persiuntimo išlaidos.

GALIMA GAUTI ŠIAS JUOSTELES:

- 111 Evangelija pagal Matą I
- 112 Evangelija Pagal Matą II
- 113 Evangelija Pagal Matą III
- 151 Pradžios Knyga I
- 301 Kunigas Alfonsas Lipniūnas I
- 302 Kunigas Alfonsas Lipniūnas II
- 303 Kunigas Alfonsas Lipniūnas III
- 401 Lietuvių Politikos Apžvalga #1
- 402 Lietuvių Politikos Apžvalga #2
- 441 LKB Kronika #49
- 601 Lietuvių Kultūros Apžvalga #1
- 602 Lietuvių Kultūros Apžvalga #2
- 651 Sporto Apžvalga #1
- 701 Lietuvių Literatūros Apžvalga #1
- 702 Lietuvių Literatūros Apžvalga #2
- 831 *Vidudienio Varpai I* Česlovas Grincevičius
- 841 *Dekameronas I* Džovani Bocacas
- 881 *Sisitikimas Prie Katedros I* Juozas Toliušis
- 901 Pasivaikščiojimas 69-ta gatve

Isigyti juostelių kreiptis telefonu:

(312) 476-2655

arba laišku

**2636 W. 71st Street
Chicago, IL 60629**

Farewell to the Bride (Watercolor), by Jurgis Šapkus

Atsisveikinimas su jaunąja (akvarėlė) — dail. Jurgio Šapkaus

SEPTUAGENARIAN SENTENCED IN LITHUANIA

Seventy-nine year old economist Vladas Lapienis was sentenced on March 29, 1985 in Vilnius, Lithuania to four years labor camp and two years exile, reported sources in the Soviet Union. The former prisoner of conscience was arrested on January 4 for writing his memoirs on life in a Soviet labor camp. He was first arrested in 1976 and sentenced to five years imprisonment for duplicating and disseminating the Chronicle of the Catholic Church in Lithuania, a leading samizdat publication.

Though the exact charges brought against him at this trial are unknown, he was presumably sentenced under Art. 199-1 of the Lithuanian SSR Criminal Code. Criminal charges under this article "for circulating deliberately false concoctions, slandering the Soviet state and social order" were instituted against Lapienis last year when he was jailed on February 13, 1984 in the Vilnius KGB Isolation Prison. At that time, authorities confiscated his handwritten "Memoirs of a Soviet Prisoner." However, 15 days later, on February 28, 1984, Lapienis was released on account of his badly deteriorating health. Lithuanian sources speculate that the KGB feared he would die in their custody, thus making him a martyr. The KGB kept his internal passport, forbade him to leave the capital city of Vilnius and told him he would certainly be brought to trial.

Lithuanian Information Center has just learned that photographs of Mr. Lapienis with the caption "Wanted Criminal" had been posted in Vilnius and other railroad stations shortly before his arrest. According to issue No. 65 of the Chronicle of the Catholic Church in Lithuania, Lapienis had left Vilnius in search of medical treatment for his suppurating leg wound. He was arrested in Kaunas, Lithuania, about 100 kilometers west of the capital city.

In 1984, Lapienis wrote several protests to the Prosecutor of the Lithuanian SSR and the Chairman of the KGB, asking for the return of his manuscripts, protesting against their confiscation as the KGB could not prove he was disseminating them, and it was not a crime to possess them. He also signed a petition protesting the closed trial of Lithuanian Catholic priest, Father Alfonsas Svarinskas, in May 1983.

Rasa Banys Prasčiunas

Realtor

Century 21 Woodland Hills, CA

Residential - Investment - Relocation

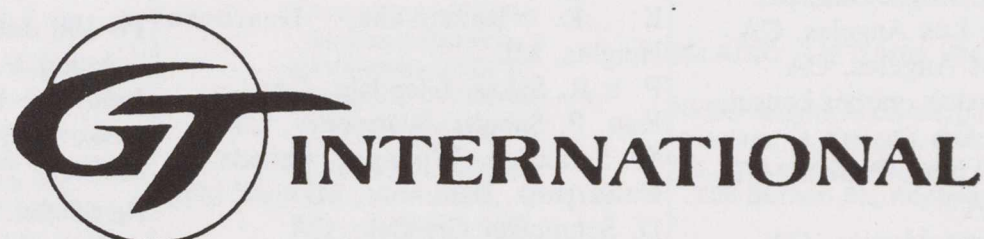
Home: (818) 704-5095 Off.: (818) 883-1723

BALTIC BAKERY

JUOZAS ir ALDONA ANKAI—savininkai
4627 S. Hermitage. Chicago, IL 60629—telef. (212) LA 3-1510

— ir —
2616 W. 69th St., Chicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734
Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

SOL. ALGIO GRIGO VADOVAUJAMOS KELIONIŲ AGENTŪROS

1985 METŲ KELIONĖS Į LIETUVĄ

- Kelionės Nr. 3 Rugsėjo 1 d. iki Rugsėjo 18 d.**
11 dienų VILNIUS, 1 diena Leningradas, 3 dienos Helsinkis
Iš New York'o.....\$1,669.00
- Kelionės Nr. 4 Gruodžio 20 d. iki Sausio 4 d.**
11 dienų VILNIUS, 3 dienos Helsinkis
Iš New York'o.....\$1,467.00
Iš Montrealio.....\$1,835.00 Kanadiškais
- Kelionės Nr. 007 OCTOBERFEST**
Rugsėjo mėn. 21 d. iki Spalio mėn. 3 d.
Luxembourg, Heidelberg, Rothenburg, Munchen, Inzell, Fussen, Lucerne, Strasbourg, Salzburg, Innsbruck, Oberammergau.
Priedai: Laivu ekskursija Rhein'o upe, Eagles Nest, Chiemsee, kasdieniniai pusryčiai, 9 pietūs, priešpiečiai (lunch) Hofbrauhaus ir daug kitų priedų.
PILNA KAINA IŠ ČIKAGOS.....\$1,289.00

(Miegant dviem kambarių), įskaitant visas susisiekimo išlaidas, viešbučius (Presidentti Hotel—Helsinkyje), maistą, operos, teatro, arba baleto bilietus, įvairias ekskursijas ir daug kitų priedų. Kel. Nr. 2 dainų šventė, Kel. Nr. 4 grandiozinis Naujų Metų sutikimo balius.

Tarpininkaujame nuperkant automobilius, kooperatinius butus, bei sutvarkant dokumentus iškvietimams. Tolimesnėm informacijom ir visais kelionių reikalais prašom kreiptis į:

G. T. INTERNATIONAL, INC.

P.O. BOX 29163
CHICAGO, ILLINOIS 60629
Telefonai: (312) 471-1700 arba (312) 471-1702

skrendame erdviais FINNAIR lėktuvais

GARBĖS PRENUMERATOS

I. ir K. Aižinai, Chicago, IL
A. Andriušis, Dorchester, MA
P. Aras, Santa Monica, CA
Rev. J. Bacevicius, Kintyre, ND
G. Balanda, Warren, MI
E. Balceris, Santa Monica, CA
Inž. P. Beltran, Montebello, CA
A. Biliūnas, Lake Park, FL
V. Bieliauskas, PhD, Cincinnati, OH
L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
J. Briedis, W. Bloomfield, MI
V. Barkus, Omaha, Nebraska
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
A. G. Brazėnas, Royal Oak, MI
D. Brazdžionis, Los Angeles, CA
R. Bužėnas, Los Angeles, CA
Inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas,
Los Angeles, CA
Rev. V. M. Cukuras, Putnam, CT
J. Čiurlionis, PA
St. Daugėla, Santa Monica, CA
A. Daukantas, Santa Monica, CA
Vysk. A. L. Deksnys, Vokietija
Inž. A. Didžiulis, Columbia
A. Dičius, Santa Monica, CA
A. Drukteinis, Bedford, NH
V. Dovydaitis, San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
J. Dženkaitis, Glendale, CA
East Cambridge Branch Library, MA
B. Gajauskas, Santa Monica, CA
A. Galdikas, Los Angeles, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
Pr. Gasparonis, Los Angeles, CA
R. Giedraitis, DDS, Los Angeles, CA
J. Girevičius, Ont., Canada
K. Gogelis, Redford, MI
I. Gurčinas, Los Angeles, CA
Dr. V. Gutauskas, Venezuela
P. Gylys, Olympia, WA
R. Janowska, Norristown, PA
E. Jarašūnas, Santa Monica, CA
E. Jonušas, Omaha, NE
Dr. J. Jurgilas, Rancho Sta Fe, CA
J. Karmuza, Waterbury, CT
K. Karuža, Los Angeles, CA
J. N. Kiaušas, Harrison, NJ
Rev. M. Kirkilas, Beverly Shores, IN
Dr. J. S. Kriaučiūnas, Putnam, CT
Dr. Alf. Kontvis, CA
J. Kregždė, Cincinnati, OH
Dr. L. Kriaučiūnas, Lockport, IL
Rev. J. Krivickas, Cohoes, NY
Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
S. Kudokas, Santa Monica, CA
J. Kutra, Santa Monica, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
L. Lengnikas, Hamilton, Canada
E. Likanderis, Chicago, IL
G.T. Levinskas, Creve Coeur, MO
J. Levickas, Palos Verde, IL
K. Majauskas, Chicago, IL
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto, Canada
Inž. V. Mažeika, Park Ridge, IL
Inž. A. ir L. Mažeikos, Marina
del Rey, CA
A. Milius, Santa Monica, CA
J. Mitkus, Los Angeles, CA
J. Mulokas, Santa Monica, CA
A. Musteikis, Fallon, NV
A. Naudžiūnas, So. Boston, MA
M.L. Namikai, M.D., Glendora, CA
Rev. T. Palis, Pittsburg, CA

Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
V. ir A. Pažiūra, Agoura, CA
F. Petrauskas, Syracuse, NY
J. Petrikonis M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
J. Pleinys, Hamilton, Ont., Can.
P. Pranis, Vista, CA
Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, NY
Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, NM
G. W. Radvenis, Los Angeles
Kun. V. Radvina, Clover Valley, CA
St. Radžiūnas, Omaha, NE
J. Rasys, Cambridge, MA
K. Raudys, Toronto, Ont., Can.
Kun. A. Rubšys, Manhattan College, NY
A. Rugys, Lantana, FL
K. R. Ražauskas, Dearborn
Heights, MI
P. ir R. Sakas, Glendale, CA
Kun. P. Sabulis, Waterbury, CT
M. Šarauskas, Winnipeg, Canada
C. Sarpalis, Baltimore, MD
D. Schmutzer, Glendale, CA
C. Shimkus, W. Hartford, CT
M. R. Shalins, Woodhaven, NY
A. Sinkys, Santa Monica, CA
E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, CA
Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
F. Speecher, Los Angeles, CA
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
R. Stirbys, Philadelphia, PA
D. Surantas, Rockford, IL
Inž. J. Talandis, Olympia Fields, IL
Talka (Hamilton Credit Union) Canada
V. Tamošiūnas, Detroit, MI
B. Tiškus, Collinsville, IL
Mrs. TK. Trečiokas, NJ
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
V. Urbonas, St. Petersburg, FL
A. Uždavins, Canton, MI
O. Vaitas, MD, Farmington Hills, MI
A. Vaitkus, Bellville, IL
Inž. V. Vidugiris, Palos Verdes, CA
A. Vakselis, Richmond Hills, NY
Dr. J. K. Valiūnas, Southampton, NY
A. Vitenas, Middletown, NJ
J. Vitėnas, Washington, D.C.

"Lietuvių Dienų garbės prenumeratorių skelbiama, kurie kasmet prisiunčia po \$35.00."

AUKOS

*Aukos Lietuvių Dienoms
ir spaudai*

Aukos po \$50.00

J. Mulokienė

Aukos po \$35—

A. Balsis

Aukos po \$16—

A. Naudžiūnas, Roque & Mark

Aukos po \$15—

J. Pleinys

Aukos po \$11—

L. Baltrėnas

Aukos po \$10.00

J. Naujokaitis, MD, Rev. V. Rad-

vina, V. Tamošiūnas

Aukos po 6.00—

S. Backus, H. Butkus, P.
Gruodis, M. Naujokaitis

Aukos po \$5.00—

V. Šaras, P. Šimkus

Labai ačiū už parėmimą L.D.
žurnalo.

A. Skirius, leidėjas

KOMPIUTERIO FONDUI šiaus 1985 metais aukojo:

Po 159 dol.

Dr. A. Kontvis

Po 100 dolerių:

Augai V. ir M., Bajaliai H. ir S.,
Jonušienė E. (NE), prel. Kučingis J.,
Paškevičienė D., Shalins M. (NY),
Stirbienė E.

Po 65 dol.

Čiurlionis J. (PA), A. Vaitkus

Po 55 dol.

Mažeikos A. ir L.

Po 50 dolerių:

Bacevičienė S., prel. Bertašius J, dr.
Bobelis C. K. (Florida), inž. Dičius A.,
Griciai K. ir S., Jocai A. ir B.,
Markevičius A., Kun. dr. A. Olšauskas,
Rugys A. (FL), Sinkiai E. ir J., Voler-
tas V. (N. J.).

Po 35 dol.:

Janowska R. (PA), Levinskas G. MO),
Oksas, L.

Po 30 dolerių:

Brazdžionis D., Kaslas B. (PA),
Kirkilas M. (IN), Staniškis P. (MD),
kun. Statkus E.

Po 25 dolerius:

Arbai E. ir E., Balceris E., Beleckas
V. (FL), Butkienė E., dail. V. Dagys
(Kanada), Damulis S., Daukantai E. ir
A., Dovydaičiai P. ir O., Gylys P. (WA)
Kantvydas A. (Can.), dr. Kasakaitis B.
(IL), Kvečiai S. ir J., Latoza B.,
Likanderis E. (IL.), Mikalajūnas A.,
kun. Morkūnas S. (IA), dr. Narsčius K.
(IL), Naudžiūnas A. (MA), Naujokaičiai
M. ir E., Regiai A. ir I. (IL),
Tamošiūnas V. (MI.), Urbonas V. (FL.)
Žukauskienė S.

Po 20 dolerių:

Bagdonas A. P. (IL), Balsiai J. ir A.,
Brazdžioniai A. ir B., Butkys V. (NY),
Černiai D. ir V., Datis—Dovydaičiai E.
ir V., kun. Dranginis (MD), Galdikai A.
ir F., Jasiai A. ir dr. I. (OH), Milūnas
A. (IL), Petokas S. (IL.), Sadeika C.
(MI), Sarpalis C. (MD), Sinkevičius V.
(IL.), Stancelis V., Urnežienė T.,
Vaitkūnas P.

Po 15 dolerių:

Balanda G. (MI), Deveikis V.,
Giedraitis J. (NY), H. Grigaičiai A. ir
K., Jasiniene H., Kairys A. (MA),
Melienė M. (IL), Milaknis A., Radvenis
G., Rukštelytė-Sandstrom E. (IL.),
Valley-Valaitis J., Vansauskienė L.,
Zeleniai V. ir V.

Po 10 dol. ir mažiau:

Anelauskas V., Anonis V. (NY),
Aukštakalnis K. (OR), kun. Babonas A.
(MI), Bačauskas K. (NY), Balčytis A.

(IL.), Baltakis P. (MD), Banionis M.,
Baniulis St. (IL), dr. Čepulis A. Česnulis
F. (Can.), Dilkus A. (Kanada), Gruodis
P. (IL), Grybinas Z. (MO), Johnson P.
(TX), Jonikas P. (MI), Juodis J. (NY),
Keblys A. (Kanada), Kondratas B. (CT),
Krisiukėnas A. (MA), Krokys B. (PA),
Lengnikas E. (Kanada), Masiulionis R.
(NY), Merkienė O., Malkauskienė O.,
Milkovaitis K. (IL.), Nyerges S.,
Pakulienė E. (DE), Paškauskas S.,
Petrauskas V. (IL), Povilaitis K. (IL.),
Puras W. (MI), Razvadienė G. (MA),
Rimkus K. (IL.), Sakalauskas V.,
Samienė E., Seliukas B., Sidzikauskas
F., Skobeikienė S. (NY), Širvinskaitė
B., Staniškis P. (MI), Šeštokas K. (MA),
Shumbris N. (NY), Švelnis L. (MA),
Uždavinienė A. (MI), Vaičaitis J. (FL),
Vaineikis J. (IL), Uždavinienė A. (MI.),
Wasilewski El. (IL.), Yuch R., Žėkas J.
(Kan.)

Naujausieji aukotojai Kom- piuterio Fondui 1985 metais:

Po 100 dol:

Kun. Sabulis, P. (CT)

Po 65 dol.:

Vaitkus A. (IL.)

Po 60 dol.:

Vidugiris V.

Po 50 dol.:

Andriušienė A. (MA), dr. Kontvis
A., A. Milienė, dr. Namikas M.,
Petronis J.

Po 35 dol.:

Radžiūnas S.

Po 30 dol.:

Stankūnienė M. (IL.)

Po 25 dol.:

Galiūnienė I., Gliauda J., Karuža
K., Tamošiūnas V. (MI), Trečiokas
K. (NJ), Uknes P. (NY) Vakselis A.
(NY)

Po 20 dol.:

Čepulis A. (PA), Patamsis A. (Kan.),
Přišmantas K., Skilandžiūnas (Kan.)

Po 10 dol.:

Čižikaitė B. (IL.), Kriaučiūnas J.
(CT.), Mikšys P. (MA), Pajojus P.
(MI), Ražauskas (MI), R. P. Sakai,
Šimoliūnas V., Ustijanauskas A.
(CT), dr. Vytė P.

Visiems aukojusiems redakcija
nuoširdžiai dėkoja.

RŪTA, INC.—

INVESTAVIMO BENDROVĖ

2472 Santa Monica Blvd.

Santa Monica, Ca 90404

Phone: (213) 826-7525

VALDYBA:

E. Jarašūnas, A. Markevičius,
R. Nelsas

LIETUVIŲ DIENOS
Žurnalo ir knygu
PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininko" adm-ja
So Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
"Gifts International," "Parama"
"Marginiai"
Cleveland, Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish
Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Domkus

Putnam, Conn. — Immaculate Conception
Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

AUSTRALIJOJE

Norwood — K. Pocius
Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Mirren, S.A. — J. Rupinskas
Lewisham — Msgr. P. Butkus

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušrotas, A. Kuolas,
St. Prapapas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish
Library)

AMERIKOS BALSAS
(VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos
laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42 ir
49 metrų bangomis.
Pirmoji vakarinė laida 18 val, vakaro Lietuvos
laiku (10 val ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31
metrų bangomis.
Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos
laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15,
20 ir 25 metrų bangomis.
Šie laikai vasaros metu. Žiemos metu tiek
Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį at-
sukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

KNYGOS UŽ PUSĘ KAINOS

"Lietuvių Dienų" išleistų knygų
kainos sumažintos per pusę. Štai keletas
jų;

Igno šėniniaus Vyskupas ir Velnias;
gen. S. Raštikio atsiminimai—II tomas;
St. Būdavo "Varpai skamba"; "Dažytas
Vualis"; D. Čibo "Žaižaras";
Bindokienės "Keturkojis ugniagesys";
"Mislės"; "Patarlės ir priežodžiai";
Jono Puikūno; ir daugelis kitų, kurios
nėra dar išparduotos.

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90027
Telefonas: (213) 664-2919

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio popietėmis 3:15-4:00
WBMD—740 Kilocycles
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.
vedama Stepono ir Valentinos Minkų
girdima sekmadieniais 8:00 iki 8:45 ryto
Boston, Mass.—WLYN—1360 bangos AM
programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika,
dainos ir Magdutės pasaka.
Taipgi pas mus gaunamas "L.D." žurnalas,
ir didelis pasirinkimas lietuviškų knygų,
plokštelių ir lietuviškų suvenirų.

71 Farragut Rd., So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-2515

Lietuvių Radijo Valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
9:10:00 ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Radijo Šeima

šeštadieniais ir sekmadieniais nuo
8:30 val ryto iki 9:30 val. ryto
Visos programos iš
WBMX stoties 1490 AM banga
Programos vedėja:
Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: 778-1543

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629
Phone: 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų programa
kas šeštadienį 12:30 p.p.
11110 AM banga, WTIS stotis
veda **KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ**
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, IL 60629
Telefonas (312) 778-5374
Atstovas St. Petersburg—K. Kleiva
Tel.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI

Isteigta 1949
Girdima sekmadieniais 8-9 val. ryto
WCPN FM90.3
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268
Dvisavaitinė religinės
minties programa
GYVENIMO VARPAI
sekmadieniais 6:30-7:00 val. ryto
WRMR AM 850
Kun. G. Kijauskas, S.J.
18022 Neff Rd., Cleveland, Ohio 44119
Telef. (216) 531-4263

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VALANDA
1011 W. Huron, Pontiac, MI 48054
WPON—1460 AM

Pirmadieniais ir Penktadieniais nuo 3-4 val.
Programos ved. **Algis Zapareckas**
Bendradarbiai: Ant. Zaprackas, Algis
Lapšys, Edv. Skiotys, Violeta Abariūtė
2222 Franklin Rd.,
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius**

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Longinas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ radijo valanda
girdima kas penkt. iš WEVD stoties
New Yorke, nuo 10-11 v.v. 97.9 FM banga

Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
programos kas sekm. nuo 2:05 iki 3:00
val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga

Direktorius — Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekviena sekmadienį nuo 9 iki
10 v. ryto iš WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (718) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA
"LEISKIT I TĖVYNĖ"
Lithuanian Broadcasting SPA

Girdima sekmadieniais 7:00-7:30 val. ryte iš
KXOW radijo stoties, 1420 AM banga.

vedėja ir pranešėja
Salomėja Šmažienė

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

Klubo valdyba: **Al Gečas**, pirm., **R. Kiršteinis**,
vicepirm., **J. Krokytė**, sekr., **Rūta Ilgūnaitė**,
ižd., **L. Laukaitienė**, narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: **ANTANAS PALIULIS**

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas **L. Stankevičius**

1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO. ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30 iki 2:00 val. po pietų
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties **CHIN**, banga 100.7 FM
Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2, Can.
Telefonas: (416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

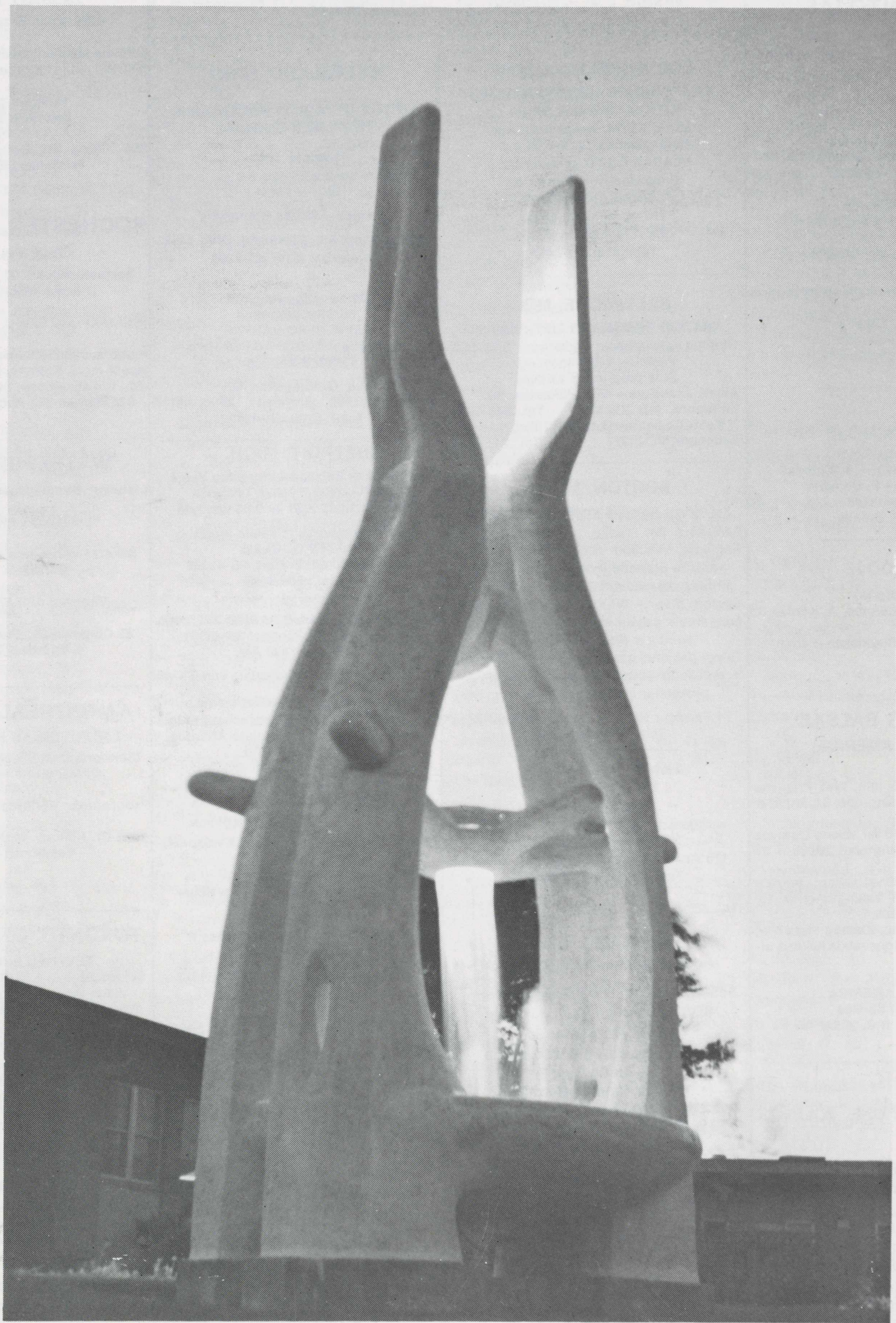
Vedėjas: **Dr. J. Gailius**
Circonvallazione Nomentana 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad, rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
-ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: **Kun. V. Kaziūnas**

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

"Žvaigždyno dvynukai" (Gemini) fontanas iš akmenų, prie šv. Marijos ligoninės, Apple Valley, California. Skulpt. Jurgio Šapkaus.